

EBA/GL/2017/06

20/09/2017

Wytyczne

dotyczące praktyk zarządzania ryzykiem
kredytowym w instytucjach
kredytowych oraz ujmowania
oczekiwanych strat kredytowych

1. Zgodność i obowiązki sprawozdawcze

Status niniejszych wytycznych

1. Niniejszy dokument zawiera wytyczne wydane zgodnie z art. 16 rozporządzenia (UE) nr 1093/2010¹. Zgodnie z art. 16 ust. 3 rozporządzenia (UE) nr 1093/2010 właściwe organy i instytucje finansowe dokładają wszelkich starań, aby zastosować się do tych wytycznych i zaleceń.
2. Wytyczne przedstawiają stanowisko EUNB w sprawie odpowiednich praktyk nadzoru w ramach Europejskiego Systemu Nadzoru Finansowego lub tego, jak należy stosować prawo europejskie w konkretnym obszarze. Właściwe organy określone w art. 4 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 1093/2010, do których wytyczne mają zastosowanie, powinny stosować się do wytycznych poprzez wprowadzenie ich odpowiednio do swoich praktyk (np. poprzez dostosowanie swoich ram prawnych lub procesów nadzorczych), również jeżeli wytyczne są skierowane przede wszystkim do instytucji.

Wymogi dotyczące sprawozdawczości

3. Zgodnie z art. 16 ust. 3 rozporządzenia (UE) nr 1093/2010 właściwe organy muszą poinformować EUNB, czy stosują się lub czy zamierzają zastosować się do niniejszych wytycznych lub danego zalecenia lub podają powody niestosowania się do dnia 20.11.2017. W przypadku braku informacji w tym terminie właściwe organy zostaną uznane przez EUNB za niestosujące się do niniejszych wytycznych. Informacje należy przekazać poprzez wysłanie formularza dostępnego na stronie internetowej EUNB na compliance@eba.europa.eu z dopiskiem „EBA/GL/2017/06”. Informacje przekazują osoby upoważnione do informowania o niestosowaniu się do wytycznych w imieniu właściwych organów. Wszelkie zmiany dotyczące stosowania się do wytycznych także należy zgłaszać do EUNB.
4. Zgodnie z art. 16 ust. 3 przekazywane informacje publikuje się na stronie internetowej EUNB.

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1093/2010 z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru (Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego), zmiany decyzji nr 716/2009/WE oraz uchylecia decyzji Komisji 2009/78/WE (Dz.U. L 331 z 15.12.2010, s. 12).

2. Przedmiot, zakres stosowania, adresaci i definicje

Przedmiot

5. Niniejsze wytyczne określają właściwe praktyki w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym dla instytucji kredytowych, związane z wdrożeniem i bieżącym stosowaniem standardów rachunkowości dotyczących ujmowania oczekiwanych strat kredytowych (ang. ECL).
6. Niniejsze wytyczne zawierają również, skierowane do właściwych organów, wskazówki dotyczące oceniania skuteczności praktyk, polityk, procesów i procedur w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym w instytucjach kredytowych, które wpływają na poziomy odpisów.

Zakres stosowania

7. Niniejsze wytyczne mają zastosowanie do tych praktyk zarządzania ryzykiem kredytowym w instytucjach kredytowych, które wpływają na ocenę ryzyka kredytowego oraz pomiar oczekiwanych strat kredytowych dotyczących ekspozycji kredytowych i odpisów zgodnie z obowiązującymi standardami rachunkowości. Ponadto mają zastosowanie w sytuacji, gdy wartość bilansowa ekspozycji kredytowych zostaje obniżona bezpośrednio z pominięciem konta odpisów (o ile stosowane standardy rachunkowości dopuszczają takie rozwiązanie). Niniejsze wytyczne nie określają dodatkowych wymagań dotyczących ustalania oczekiwanej straty na potrzeby wyznaczania kapitału regulacyjnego.
8. Niniejsze wytyczne opierają się na art. 74 dyrektywy 2013/36/UE², który stanowi, że instytucje muszą posiadać odpowiednie mechanizmy kontroli wewnętrznej obejmujące należyte procedury administracyjne i księgowe, które są zgodne z zasadami należytego i skutecznego zarządzaniem ryzykiem i sprzyjają takiemu zarządzaniu ryzykiem; oraz na art. 79 lit. b) i c) wspomnianej dyrektywy, zgodnie z którym właściwe organy muszą zapewnić, że instytucje posiadają wewnętrzne metody pozwalające im na dokonanie oceny ryzyka kredytowego ekspozycji wobec poszczególnych dłużników oraz na poziomie całego portfela, a także skuteczne systemy umożliwiające zarządzanie na bieżąco różnymi portfelami obciążonymi ryzykiem kredytowym oraz zarządzanie ekspozycjami, jak również monitorowanie takich portfeli i ekspozycji, w tym identyfikację kredytów problemowych i zarządzanie nimi oraz dokonywanie odpowiednich korekt wartości i tworzenie odpisów. Ponadto art. 88 ust. 1 lit. b)

² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE (Dz.U. L 176 z 27.6.2013, s. 338).

dyrektywy 2013/36/UE stanowi, że „organ zarządzający musi zapewniać integralność systemów rachunkowości i sprawozdawczości finansowej, w tym kontroli finansowej i operacyjnej, oraz zgodność z prawem i stosownymi standardami”. Wreszcie, jak określono w art. 104 ust. 1 dyrektywy 2013/36/UE, właściwe organy mogą stosować środki nadzorcze, w tym wymagać od instytucji kredytowych wzmocnienia rozwiązań, procedur, mechanizmów oraz strategii wdrożonych w celu zastosowania się do przepisów art. 73 i 74 (art. 104 ust. 1 lit. b)), stosowania szczególnej polityki w zakresie odpisów lub szczególnego traktowania aktywów w kontekście wymogów w zakresie funduszy własnych (art. 104 ust. 1 lit. d)).

9. Wytyczne określone w sekcji 4.3 mają zastosowanie wyłącznie do instytucji kredytowych, które sporządzają swoje sprawozdania finansowe zgodnie z międzynarodowymi standardami sprawozdawczości finansowej („MSSF”), przyjętymi na podstawie rozporządzenia (WE) nr 1606/2002³, i do których zastosowanie ma MSSF 9 *Instrumenty finansowe* („MSSF 9”).
10. W przypadku instytucji kredytowych, do których standardy ujmowania oczekiwanych strat kredytowych nie mają zastosowania, właściwe organy powinny rozważyć stosowanie tych aspektów niniejszych wytycznych, które odnoszą się do praktyk zarządzania ryzykiem kredytowym, o ile to stosowne, w kontekście obowiązujących standardów rachunkowości.
11. Właściwe organy powinny dopilnować, aby instytucje kredytowe przestrzegały niniejszych wytycznych na zasadzie indywidualnej, subskonsolidowanej i skonsolidowanej zgodnie z art. 109 dyrektywy 2013/36/UE.
12. Wytyczne określone w sekcji 4.4 należy traktować jako uzupełnienie i uszczegółowienie procesu przeglądu i oceny nadzorczej, o którym mowa w art. 97 i art. 107 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2013/36/UE, w szczególności w odniesieniu do oceny zarządzania ryzykiem kredytowym oraz kontroli i ujęcia księgowego oczekiwanych strat kredytowych. W związku z tym właściwe organy powinny przestrzegać wytycznych określonych w sekcji 4.4 zgodnie z Wytycznymi EUNB dotyczącymi wspólnych procedur i metod dotyczących procesu przeglądu i oceny nadzorczej⁴.

Adresaci

13. Niniejsze wytyczne są skierowane do właściwych organów, o których mowa w art. 4 ust. 2 ppkt (i) rozporządzenia (UE) nr 1093/2010.
14. Wytyczne określone w sekcjach 4.1, 4.2 i 4.3 są również skierowane do instytucji kredytowych, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia (UE) nr 575/2013⁵.

³ Rozporządzenie (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 lipca 2002 r. w sprawie stosowania międzynarodowych standardów rachunkowości (Dz.U. L 243 z 11.9.2002, s. 1).

⁴ EBA GL/2014/13.

⁵ Rozporządzenie (UE) nr 575/2013 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (Dz.U. L 176 z 27.6.2013, s. 1–337).

Definicje

15. O ile nie określono inaczej, pojęcia stosowane i zdefiniowane w dyrektywie 2013/36/UE, rozporządzeniu (UE) nr 575/2013 i MSSF 9 mają w niniejszych wytycznych takie samo znaczenie. Ponadto do celów niniejszych wytycznych stosuje się następujące definicje:

Odpisy	Oznaczają odpisy na straty kredytowe dotyczące ekspozycji kredytowych, które zostały ujęte w bilansie instytucji kredytowej zgodnie z obowiązującymi standardami rachunkowości.
Ekspozycje kredytowe	Oznaczają pożyczki, zobowiązania do udzielenia pożyczki i umowy gwarancji finansowych, do których zasady dotyczące oczekiwanych strat kredytowych mają zastosowanie ⁶ .
Przejęciowe korekty odpisu	Oznaczają korekty odpisu, stosowane w celu uwzględnienia sytuacji, gdy będzie wiadomo, że istniejące lub spodziewane czynniki ryzyka nie zostały uwzględnione w procesie ratingu i modelowania ryzyka kredytowego na dzień sprawozdawczy.

⁶ Zakres wytycznych EUNB może różnić się od zakresu wymogów dotyczących utraty wartości, przewidzianego w obowiązujących standardach rachunkowości. Na przykład zakres wytycznych EUNB jest węższy od zakresu przewidzianego w MSSF 9.

3. Wdrożenie

Data rozpoczęcia stosowania

16. Niniejsze wytyczne powinny zostać wdrożone od początku pierwszego okresu obrachunkowego, który rozpoczyna się w dniu 1 stycznia 2018 r. lub później.

4. Wytyczne dotyczące praktyk zarządzania ryzykiem kredytowym oraz ujęcia księgowego oczekiwanych strat kredytowych

4.1 Przepisy ogólne

4.1.1 Stosowanie zasad proporcjonalności, istotności i symetrii

17. Instytucje kredytowe powinny stosować się do niniejszych wytycznych w sposób odpowiadający ich wielkości, wewnętrznej organizacji i charakterowi, zakresowi i złożoności ich działań i portfeli oraz, mówiąc ogólniej, odpowiednio do wszystkich innych faktów i okoliczności, w których znajduje się dana instytucja kredytowa (oraz grupa, do której należy (o ile taka istnieje)). Stosowanie odpowiednio opracowanych zasad proporcjonalności nie powinno utrudniać należytego wdrożenia standardów rachunkowości dotyczących oczekiwanych strat kredytowych.
18. Instytucje kredytowe powinny również należycie uwzględnić stosowanie zasady istotności. Nie powinno to jednak prowadzić do sytuacji, w której indywidualne ekspozycje lub portfele będą uznawane za nieistotne, jeśli łącznie stanowią istotną ekspozycję wobec instytucji kredytowej. Oprócz tego, istotności nie powinno się oceniać wyłącznie na podstawie potencjalnego wpływu na sprawozdanie z zysków lub strat na dzień sprawozdawczy. Na przykład duże portfele ekspozycji kredytowych, takie jak hipoteki na nieruchomościach, z reguły zostałyby uznane za istotne, nawet jeśli poziom ich zabezpieczenia jest wysoki.
19. Przy rozważaniu, w jaki sposób należy uwzględnić proporcjonalność lub istotność przy opracowywaniu lub wdrażaniu metodologii dotyczącej oczekiwanych strat kredytowych, należy zapewnić obiektywność.
20. Nie należy opóźniać stwierdzenia pogorszenia jakości kredytowej i ujęcia odpisów bez uszczerbku dla faktu, że standardy rachunkowości dotyczące oczekiwanych strat kredytowych są symetryczne w taki sposób, który powoduje, że późniejsze zmiany (zarówno przypadki pogorszenia, jak i ich odwrócenie) w profilu ryzyka kredytowego dłużnika powinny zostać uwzględnione w wycenie odpisów.

4.1.2 Uwzględnianie racjonalnych i możliwych do uzasadnienia informacji

21. Przy stosowaniu modeli do szacowania oczekiwanych strat kredytowych instytucje kredytowe powinny uwzględnić szereg informacji. Informacje te powinny umożliwiać ocenę ryzyka kredytowego i wycenę oczekiwanych strat kredytowych wynikających z konkretnej, ocenianej

ekspozycji kredytowej, a także powinny zawierać informacje o przeszłych zdarzeniach, aktualnej sytuacji i prognozowanych warunkach ekonomicznych. Informacje, które zostaną ostatecznie uwzględnione w ocenie ryzyka kredytowego i wycenie oczekiwanych strat kredytowych, powinny być również racjonalne i uzasadnione. Określając zakres istotnych informacji, które należy uwzględnić, oraz ustalając, czy konkretne informacje należy uznać za racjonalne i uzasadnione, instytucje kredytowe powinny kierować się własnym osądem opartym na doświadczeniu w ocenie kredytowej. Racjonalne i uzasadnione informacje powinny opierać się na istotnych faktach oraz na właściwym osądzie.

4.1.3 Uwzględnianie informacji odnoszących się do przyszłości

22. Aby zapewnić terminowe rozpoznanie strat kredytowych, instytucje kredytowe powinny uwzględnić informacje dotyczące przyszłości, w tym czynniki makroekonomiczne. Przy uwzględnianiu informacji odnoszących się do przyszłości instytucje kredytowe powinny kierować się zdrowym osądem, zgodnym z ogólnie przyjętymi metodami analiz i prognoz ekonomicznych oraz popartym odpowiednim zbiorem danych.
23. Instytucje kredytowe powinny być w stanie wykazać, w jaki sposób uwzględniły istotne, racjonalne i możliwe do uzasadnienia informacje w procesie oceny i pomiaru oczekiwanych strat kredytowych. Rozważając przyszłe scenariusze, instytucje kredytowe powinny kierować się własnym osądem opartym na doświadczeniu, a także brać pod uwagę potencjalne skutki zdarzeń, które mogą zaistnieć, oraz ich wpływ na wycenę oczekiwanych strat kredytowych. Nie powinno wykluczać się informacji z tego procesu tylko dlatego, że zdarzenie ma niskie prawdopodobieństwo wystąpienia lub że wpływ tego zdarzenia na ryzyko kredytowe lub na wysokość oczekiwanych strat kredytowych jest niepewny. W konkretnych okolicznościach informacje istotne dla oceny i pomiaru ryzyka kredytowego mogą nie być racjonalne i uzasadnione, i dlatego należy je wykluczyć z procesu oceny i pomiaru oczekiwanych strat kredytowych. Zakładając, że takie okoliczności miałyby charakter incydentalny, instytucje kredytowe powinny przedstawić jasno udokumentowane, wiarygodne uzasadnienie.
24. Użyte informacje muszą w sposób obiektywny uwzględniać istotne czynniki oraz ich wpływ na zdolność kredytową i niedobory środków pieniężnych. Istotne czynniki obejmują czynniki mające nierozzerwalny związek z bankiem i jego działalnością lub takie, które wynikają z warunków zewnętrznych.

4.2 Zasady dotyczące praktyk zarządzania ryzykiem kredytowym oraz ujmowania oczekiwanych strat kredytowych

4.2.1 Zasada 1 — Obowiązki organu zarządzającego i kadry kierowniczej wyższego szczebla

Organ zarządzający⁷ i kadra kierownicza wyższego szczebla są odpowiedzialni za zapewnienie, aby instytucja kredytowa dysponowała odpowiednimi praktykami zarządzania ryzykiem kredytowym, w tym skutecznym systemem kontroli wewnętrznej, aby móc konsekwentnie szacować odpowiednie odpisy aktualizujące, zgodnie z politykami i procedurami instytucji kredytowej, obowiązującymi standardami rachunkowości i odpowiednimi wytycznymi nadzoru.

25. Organ zarządzający instytucji kredytowej powinien odpowiadać za zatwierdzanie i regularne weryfikowanie strategii instytucji kredytowej w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym oraz głównych polityk i procesów służących określaniu, szacowaniu, ocenie, monitorowaniu, raportowaniu i ograniczaniu ryzyka kredytowego zgodnie z zatwierdzonym przez ten organ apetytem na ryzyko. Ponadto, aby ograniczyć ryzyko, jakie ekspozycje kredytowe stwarzają deponentom i, mówiąc ogólniej, w odniesieniu do stabilności finansowej, organ zarządzający instytucji kredytowej powinien wymagać od kadry kierowniczej wyższego szczebla przyjęcia i przestrzegania należytych zasad oceny ryzyka⁸.

26. Aby wypełnić te obowiązki, organ zarządzający powinien nakazać kadrze kierowniczej wyższego szczebla:

- a. opracowanie i utrzymanie odpowiednich procesów, które powinny być stosowane systematycznie i konsekwentnie służących ustalaniu odpowiednich odpisów zgodnie z obowiązującymi standardami rachunkowości;
- b. ustanowienie i wdrożenie skutecznego systemu kontroli wewnętrznej do celów oceny i pomiaru ryzyka kredytowego; składanie okresowych raportów z wyników realizacji procesów oceny i pomiaru ryzyka kredytowego, w tym wyceny odpisów na oczekiwane straty kredytowe;
- c. ustanowienie, wdrożenie i w razie konieczności aktualizację odpowiednich polityk i procedur informowania o procesie oceny i pomiaru ryzyka kredytowego wszystkich właściwych

⁷ W państwach członkowskich UE występują różne struktury organu zarządzającego. W niektórych państwach członkowskich powszechna jest jednolita struktura organu zarządzającego, tj. funkcję nadzorczą i zarządczą pełni tylko jedno ciało. W innych państwach członkowskich powszechna jest dwoista struktura polegająca na powołaniu dwóch niezależnych ciał – jednego do pełnienia funkcji zarządczej, a drugiego do nadzorowania wykonywania funkcji zarządczej.

⁸ W kwietniu 2012 r. Rada Stabilności Finansowej opublikowała Zasady poprawnych praktyk w zakresie hipotek mieszkaniowych, których celem jest stworzenie dla jurysdykcji ram określania minimalnych, akceptowalnych standardów dotyczących ekspozycji kredytowych nieruchomości; dokument jest dostępny na stronie www.financialstabilityboard.org/publications/r_120418.pdf. EUNB opublikował Wytyczne dotyczące oceny zdolności kredytowej (EBA/GL/2015/11), które są zgodne z zasadami Rady Stabilności Finansowej i odnoszą się do niektórych z tych zasad.

pracowników instytucji, w szczególności pracowników, którzy są zaangażowani w realizację tego procesu.

Kadra kierownicza wyższego szczebla powinna odpowiadać za wdrożenie strategii w zakresie ryzyka kredytowego, zatwierdzonej przez organ zarządzający, oraz za opracowanie powyżej wspomnianych polityk i procesów.

27. Skuteczny system kontroli wewnętrznej do celów oceny i wyceny ryzyka kredytowego powinien obejmować:

- a. środki zapewniające przestrzeganie obowiązujących przepisów i regulacji oraz wewnętrznych polityk i procedur;
- b. środki umożliwiające monitorowanie integralności wykorzystywanych informacji i zapewniające, na ile to możliwe, że odpisy ujęte w sprawozdaniach finansowych i raportach instytucji kredytowej, przekazywanych właściwemu organowi, są ustalane zgodnie z obowiązującymi standardami rachunkowości i odpowiednimi wymogami nadzorczymi;
- c. odpowiednio zdefiniowane procesy oceny i pomiaru ryzyka kredytowego, które są niezależne od funkcji udzielania kredytów (przy jej jednoczesnym uwzględnieniu) i które obejmują:
 - i. skuteczny system nadawania ratingu ryzyka kredytowego, który jest konsekwentnie stosowany, umożliwia dokładną klasyfikację w zależności od charakterystyki ryzyka kredytowego, określa zmiany ryzyka kredytowego w odpowiednim czasie oraz sprzyja podejmowaniu odpowiednich działań;
 - ii. skuteczny proces zapewniający, że wszystkie istotne oraz racjonalne i możliwe do uzasadnienia informacje, w tym informacje dotyczące przyszłości, są odpowiednio uwzględniane w ocenie ryzyka kredytowego i wycenie oczekiwanych strat kredytowych. Taki proces obejmuje sporządzanie odpowiednich raportów, przekazywanie szczegółowych informacji na temat dokonanych przeglądów oraz określenie i wyjaśnienie funkcji i obowiązków właściwych pracowników;
 - iii. wdrożenie polityki oceny, która zapewnia, że wycena oczekiwanych strat kredytowych odbywa się na poziomie konkretnej ekspozycji kredytowej oraz, w stosownych przypadkach, zgodnie z obowiązującymi standardami rachunkowości, na poziomie zbiorowego portfela poprzez podział ekspozycji na podstawie określonych wspólnych cech ryzyka kredytowego;
 - iv. skuteczny proces walidacji modeli, który zapewnia, że modele oceny i pomiaru ryzyka kredytowego służą do generowania na bieżąco dokładnych, spójnych i obiektywnych prognoz i szacunków. Taki proces obejmuje określenie polityk i procedur definiujących zakres odpowiedzialności i sprawozdawczą strukturę procesu walidacji modeli, wewnętrzne zasad oceny i zatwierdzania zmian modeli oraz raportowania wyników walidacji modeli;

- v. jasno sformułowaną, formalną komunikację i koordynację pomiędzy pracownikami instytucji kredytowej, którzy zajmują się ryzykiem kredytowym, pracownikami zajmującymi się sprawozdawczością finansową, kadrami kierowniczą wyższego szczebla, organem zarządzającym oraz innymi osobami, które uczestniczą w procesie oceny ryzyka kredytowego i wyceny oczekiwanych strat kredytowych. Należy to udokumentować w formie pisemnych polityk i procedur, sprawozdań zarządu oraz protokołów z posiedzeń komitetów uczestniczących w procesie, na przykład komitetów organu zarządzającego lub kadry kierowniczej wyższego szczebla; oraz
- d. dział audytu wewnętrznego⁹, który:
- i. niezależnie ocenia skuteczność systemów i procesów oceny i pomiaru ryzyka kredytowego funkcjonujących w instytucji kredytowej, w tym system ratingu ryzyka kredytowego; oraz
 - ii. formułuje zalecenia dotyczące usunięcia słabości zidentyfikowanych w ramach takiej oceny.

4.2.2 Zasada 2 — Należyte metodologie dotyczące oczekiwanych strat kredytowych

Instytucje kredytowe powinny przyjąć, udokumentować i przestrzegać polityk, które obejmują należyte metody, procedury i kontrole związane z oceną i pomiarem ryzyka kredytowego w odniesieniu do wszystkich ekspozycji kredytowych. Szacowanie odpisów powinno opierać się na metodach zgodnych z obowiązującymi standardami rachunkowości oraz prowadzących do właściwego i w odpowiednim czasie ujęcia oczekiwanych strat kredytowych.

- 28. Proces oceny i pomiaru ryzyka kredytowego powinien dostarczać właściwe informacje dla kadry zarządzającej wyższego szczebla, umożliwiające jej wyrażanie uzasadnionych opinii na temat ryzyka kredytowego ekspozycji oraz powiązanych szacunków oczekiwanych strat kredytowych.
- 29. Instytucje kredytowe powinny – w możliwie najszerszym zakresie – wykorzystywać i łączyć wspólne procesy, systemy, narzędzia i dane, które są wykorzystywane w ramach instytucji kredytowej do ustalania, czy, kiedy i na jakich warunkach należy udzielić kredytu; monitorowania ryzyka kredytowego; oraz wyceny odpisów zarówno do celów rachunkowości, jak i do celów adekwatności kapitałowej.
- 30. Stosowane przez instytucję kredytową metodologie dotyczące szacowania odpisów powinny definiować najważniejsze pojęcia związane z oceną ryzyka kredytowego i pomiarem oczekiwanych strat kredytowych (na przykład: strata, wskaźnik migracji, zdarzenie powodujące stratę, niewykonanie zobowiązania). W przypadku gdy w poszczególnych

⁹ Art. 74 dyrektywy 2013/36/UE oraz Wytyczne EUNB w sprawie zarządzania wewnętrznego (GL 44).

obszarach (na przykład księgowość, adekwatność kapitałowa, zarządzanie ryzykiem kredytowym) stosowane są różne definicje, dane lub założenia, kadra kierownicza wyższego szczebla powinna udokumentować i zatwierdzić uzasadnienie tych różnic. Informacje i założenia wykorzystywane podczas szacowania oczekiwanych strat kredytowych powinny być weryfikowane i aktualizowane zgodnie z obowiązującymi standardami rachunkowości.

31. Instytucje kredytowe powinny dysponować odpowiednimi procesami i systemami wykorzystywanymi do określania, pomiaru, oceny, monitorowania, raportowania i ograniczania poziomu ryzyka kredytowego. Podczas przechodzenia na model oczekiwanych strat kredytowych należy ocenić i w razie potrzeby zmodyfikować istniejące procesy i systemy, aby zebrać i przeanalizować istotne informacje mające wpływ na ocenę ryzyka kredytowego i wycenę oczekiwanych strat kredytowych.
32. Instytucje kredytowe powinny przyjąć i stosować pisemne polityki i procedury szczegółowo opisujące systemy i kontrole ryzyka kredytowego wykorzystywane w ramach ich metodologii oceny ryzyka kredytowego, a także role i obowiązki organu zarządzającego i kadry kierowniczej wyższego szczebla instytucji kredytowej.
33. Solidne metodologie oceny ryzyka kredytowego i pomiaru poziomu odpisów (w zależności od rodzaju ekspozycji: na przykład detalicznych lub korporacyjnych) powinny w szczególności:
 - a. obejmować rzetelny proces, który został zaprojektowany po to, aby wyposażać instytucję kredytową w zdolność określania poziomu, charakteru i czynników ryzyka kredytowego w momencie początkowego ujęcia ekspozycji kredytowej celem zapewnienia możliwości określenia i kwantyfikowania późniejszych zmian poziomu ryzyka kredytowego;
 - b. obejmować kryteria umożliwiające należyte uwzględnienie wpływu informacji dotyczących przyszłości, w tym czynników makroekonomicznych. Niezależnie od tego, czy ocena ryzyka kredytowego jest przeprowadzana indywidualnie czy zbiorowo, instytucja kredytowa powinna być w stanie wykazać, że tego rodzaju kryteria zostały uwzględnione po to, aby nie opóźniać ujęcia oczekiwanych strat kredytowych. Tego rodzaju kryteria powinny prowadzić do określenia czynników, które wpływają na spłatę – niezależnie od tego, czy dotyczą zachęt dla pożyczkobiorców, chęci lub zdolności spełnienia obowiązków umownych czy warunków ekspozycji kredytowych. Uwzględniane czynniki ekonomiczne (na przykład wskaźniki bezrobocia lub wskaźniki wykorzystania) powinny być adekwatne do oceny i – w zależności od okoliczności – może to mieć miejsce na szczeblu międzynarodowym, krajowym, regionalnym lub lokalnym;
 - c. obejmować – w odniesieniu do ekspozycji ocenianych zbiorowo – opis podstawy tworzenia grup portfeli ekspozycji o wspólnej charakterystyce ryzyka kredytowego;
 - d. określać i dokumentować metody oceny i pomiaru oczekiwanych strat kredytowych (na przykład metodę opartą na wskaźniku strat, metodę opartą na prawdopodobieństwie

niewykonania zobowiązania/stracie z tytułu niewykonania zobowiązania lub inną metodę), które to metody mają być stosowane do poszczególnych ekspozycji lub portfeli;

- e. dokumentować powody, dlaczego wybrana metoda jest właściwa, zwłaszcza w przypadku, gdy różne metody wyceny oczekiwanych strat kredytowych stosuje się do różnych portfeli i rodzajów indywidualnych ekspozycji. Instytucje kredytowe powinny być w stanie wyjaśnić właściwym organom uzasadnienie wszelkich zmian metody wyceny (na przykład przejścia z metody opartej na wskaźniku strat na metodę opartą na prawdopodobieństwie niewykonania zobowiązania/stracie z tytułu niewykonania zobowiązania) oraz skutki ilościowe takich zmian;
- f. udokumentować:
 - i. parametry wejściowe, dane i założenia wykorzystywane w procesie szacowania odpisów, takie jak historyczne wskaźniki strat, szacunki prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania/straty z tytułu niewykonania zobowiązania oraz prognozy gospodarcze;
 - ii. sposób wyznaczania okresu życia ekspozycji lub portfela (w tym sposób uwzględnienia oczekiwanych spłat przedterminowych i przypadków niewykonania zobowiązania);
 - iii. okres, przez który oceniane były historyczne przypadki strat;
 - iv. wszelkie korekty niezbędne do oszacowania oczekiwanych strat kredytowych zgodnie z obowiązującymi standardami rachunkowości. Na przykład, jeśli obecne i prognozowane warunki gospodarcze różnią się od tych, które występowały podczas uwzględnianego historycznego okresu estymacji, powinno się dokonywać takich korekt, które są zbieżne z tymi różnicami. Oprócz tego instytucja kredytowa mogła ponieść niewielkie straty lub mogła nie ponieść żadnych faktycznych strat w analizowanym okresie historycznym; obecne lub przyszłe warunki mogą się jednak różnić od warunków, które panowały w okresie historycznym, i powinno się ocenić oraz zmierzyć wpływ tych zmian na oczekiwane straty kredytowe;
- g. obejmować proces oceny adekwatności ważnych parametrów wejściowych i założeń w ramach wybranej metody wyceny oczekiwanych strat kredytowych. Podstawa uwzględnienia parametrów wejściowych i założeń, wykorzystywana w procesie szacowania odpisów, ogólnie powinna być spójna z okresu na okres. W przypadku zmiany parametrów wejściowych i założeń jej uzasadnienie powinno zostać udokumentowane;
- h. określać sytuacje, które zasadniczo doprowadziłyby do zmian metod wyceny oczekiwanych strat kredytowych, parametrów wejściowych lub założeń z okresu na okres (na przykład instytucja kredytowa może stwierdzić, że pożyczka, która wcześniej była oceniana zbiorowo za pomocą metody opartej na prawdopodobieństwie niewykonania zobowiązania/stracie z tytułu niewykonania zobowiązania, może zostać wycofana i oceniona indywidualnie przy użyciu metody zdyskontowanych przepływów pieniężnych w momencie otrzymania nowych, istotnych dla pożyczkobiorcy informacji takich jak informacja o utracie zatrudnienia);

- i. uwzględniać istotne czynniki wewnętrzne i zewnętrzne, które mogą wpływać na szacunki oczekiwanych strat kredytowych, na przykład standardy dotyczące udzielania kredytów stosowane w momencie udzielenia kredytu oraz zmiany czynników sektorowych, geograficznych, gospodarczych i politycznych;
 - j. uwzględniać sposób szacowania oczekiwanych strat kredytowych (na przykład na podstawie analizy historycznych wskaźników strat lub migracji (jako punkt wyjścia), dostosowanej do informacji dotyczących aktualnych i oczekiwanych warunków). Podczas szacowania oczekiwanych strat kredytowych instytucja kredytowa powinna mieć obiektywne spojrzenie na niepewność i ryzyka związane ze swoją działalnością kredytową;
 - k. określać, które czynniki należy uwzględnić przy ustalaniu odpowiednich okresów historycznych, przez które powinno się oceniać historię strat. Instytucja kredytowa powinna przechowywać wystarczające dane historyczne dotyczące strat, aby przeprowadzić właściwą analizę historii swoich strat, którą można by potraktować za punkt wyjścia do szacowania poziomu odpisów na zasadzie zbiorowej lub indywidualnej;
 - l. określać zakres, w jakim wartość zabezpieczenia i innych czynników ograniczania ryzyka kredytowego wpływa na oczekiwane straty kredytowe;
 - m. określać polityki i procedury instytucji kredytowej dotyczące spisanych i odzyskanych należności;
 - n. wymagać, aby analizy, oszacowania, przeglądy i inne zadania/procesy, które są parametrami wejściowymi lub wynikami procesu oceny i pomiaru ryzyka kredytowego, były przeprowadzane przez wykwalifikowanych i przeszkolonych pracowników oraz zatwierdzane przez osoby, niezwiązane z procesem udzielania kredytów w instytucji kredytowej. Takie parametry wejściowe i wyniki należy odpowiednio udokumentować, a dokumentacja powinna zawierać wyjaśnienia potwierdzające dokonane analizy, oszacowania i przeglądy;
 - o. udokumentować metody wykorzystywane do walidacji modeli wyceny oczekiwanych strat kredytowych (na przykład analizy historyczne);
 - p. zapewniać, że szacunki oczekiwanych strat kredytowych odpowiednio uwzględniają informacje dotyczące przyszłości, w tym czynniki makroekonomiczne, które nie zostały jeszcze uwzględnione w odpisach szacowanych indywidualnie. Może to wymagać od kadry kierowniczej zastosowania profesjonalnego osądu do oceny sytuacji kredytowej i trendów w całym portfelu kredytowym, zmian w modelu biznesowym instytucji kredytowej, czynników makroekonomicznych itd.; oraz
 - q. wymagać, aby proces służył do oceny ogólnej zgodności odpisów z właściwymi standardami rachunkowości, łącznie z regularnym przeglądem modeli oczekiwanych strat kredytowych.
34. Stosowany przez instytucję kredytową proces identyfikacji ryzyka kredytowego powinien, w sposób ciągły, zapewniać, że czynniki wpływające na zmiany poziomu ryzyka kredytowego i

szacunków oczekiwanych strat kredytowych są odpowiednio identyfikowane. Dodatkowo uwzględnienie ryzyka kredytowego jako nieodłącznego elementu nowych produktów i działań powinno być głównym aspektem procesu identyfikacji ryzyka kredytowego, oceny ryzyka kredytowego i pomiaru oczekiwanych strat kredytowych.

35. Kadra kierownicza wyższego szczebla powinna uwzględniać istotne fakty i okoliczności, w tym informacje dotyczące przyszłości, które mogą spowodować, że oczekiwane straty kredytowe będą różnić się od danych historycznych, oraz które mogą wpływać na ryzyko kredytowe i pełną ściągalność przepływów pieniężnych.
36. W odniesieniu do czynników mających związek z charakterem, zdolnościami i kapitałem pożyczkobiorców, warunków ekspozycji kredytowych oraz wartości zabezpieczonych aktywów wspólnie z innymi czynnikami ryzyka kredytowego, które mogą wpływać na pełną ściągalność przepływów pieniężnych, instytucja kredytowa powinna uwzględnić (w zależności od rodzaju ekspozycji):
- a. swoje polityki i procedury kredytowe, w tym standardy udzielania i warunki kredytowe, które obowiązywały w momencie początkowego ujęcia ekspozycji kredytowej, oraz to, czy ekspozycja kredytowa powstała jako wyjątek od takiej polityki; Polityka kredytowa instytucji kredytowej powinna obejmować szczegółowe informacje na temat standardów udzielania oraz wytyczne i procedury, które określają proces podejmowania decyzji kredytowych przez instytucję kredytową;
 - b. źródła regularnych dochodów pożyczkobiorcy, z których mogą zostać pokryte spłaty rat;
 - c. zdolność pożyczkobiorcy do generowania wystarczających przepływów pieniężnych przez okres wykorzystywania instrumentu finansowego;
 - d. ogólny poziom dźwigni finansowej pożyczkobiorcy oraz oczekiwane zmiany tej dźwigni;
 - e. zachęty lub chęci pożyczkobiorców do wypełnienia swoich zobowiązań;
 - f. nieobciążone aktywa¹⁰, których pożyczkobiorca może użyć jako zabezpieczenie na rynku lub dwustronnie w celu pozyskania środków, oraz oczekiwane zmiany wartości tych aktywów;
 - g. racjonalnie prawdopodobne zdarzenia jednorazowe i powtarzające się zachowania, które mogą wpływać na zdolność pożyczkobiorcy do wypełnienia zobowiązań umownych; oraz
 - h. przeprowadzane w odpowiednim czasie weryfikacje wartości zabezpieczeń oraz uwzględnienie czynników, które mogą wpływać na przyszłą wartość zabezpieczeń (mając na

¹⁰ Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2015/79 z dnia 18 grudnia 2014 r. zmieniające rozporządzenie wykonawcze (UE) nr 680/2014 ustanawiające wykonawcze standardy techniczne dotyczące sprawozdawczości nadzorczej instytucji zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 w odniesieniu do obciążenia aktywów, jednolitego modelu punktów danych i zasad walidacji.

uwadze to, że wartość zabezpieczenia wpływa bezpośrednio na szacunki strat z tytułu niewykonania zobowiązania).

37. W przypadku gdy mogą one wpływać na zdolność instytucji kredytowej do odzyskiwania należnych kwot, instytucje kredytowe powinny uwzględnić czynniki odnoszące się do jej modelu biznesowego oraz obecne i prognozowane warunki makroekonomiczne, w tym między innymi:
- a. wymagania konkurencyjne, prawne i regulacyjne;
 - b. tendencje w zakresie ogólnego wolumenu kredytów udzielanych przez instytucję;
 - c. ogólny profil ryzyka kredytowego ekspozycji kredytowych oraz oczekiwania co do jego zmian;
 - d. koncentracje ryzyka kredytowego wobec pożyczkobiorców, rodzaju produktu, segmentu lub rynku geograficznego;
 - e. oczekiwania co do praktyk w zakresie ściągальności, spisania i odzyskiwania należności;
 - f. jakość systemu weryfikacji ryzyka kredytowego instytucji kredytowej oraz stopień nadzoru sprawowanego przez kadrę kierowniczą wyższego szczebla i organ zarządzający instytucji kredytowej; oraz
 - g. inne czynniki, które mogą wpływać na oczekiwane straty kredytowe, w tym – między innymi – oczekiwania co do zmian wskaźników bezrobocia, produktu krajowego brutto, bazowych stóp procentowych, inflacji, warunków płynności lub technologii.
38. Rzetelne metody oceny ryzyka kredytowego powinny uwzględniać różne potencjalne scenariusze oraz nie powinny polegać wyłącznie na uznaniowych, nieobiektywnych lub nadmiernie optymistycznych ustaleniach. Instytucje kredytowe powinny opracować i udokumentować swoje procesy tworzenia odpowiednich scenariuszy, które mają być wykorzystywane do szacowania oczekiwanych strat kredytowych. W szczególności:
- a. instytucje kredytowe powinny wykazać i udokumentować, w jaki sposób szacunki oczekiwanych strat kredytowych uległyby zmianie wraz ze zmianą scenariuszy, w tym ze zmianą istotnych warunków zewnętrznych, które mogą wpływać na szacunki oczekiwanych strat kredytowych lub elementy kalkulacji oczekiwanych strat kredytowych (na przykład takie parametry, jak prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania oraz strata z tytułu niewykonania zobowiązania);
 - b. instytucje kredytowe powinny dysponować udokumentowanym procesem ustalania horyzontu czasowego scenariuszy oraz, w stosownych przypadkach, sposobu szacowania oczekiwanych strat kredytowych dla ekspozycji, których okres życia przekracza okres objęty wykorzystywanymi prognozami ekonomicznymi;

- c. scenariusze mogą być opracowywane wewnętrznie lub zlecane na zasadzie outsourcingu. W przypadku scenariuszy opracowywanych wewnętrznie instytucje kredytowe powinny mieć do dyspozycji różnych ekspertów, na przykład ekspertów ds. ryzyka, ekonomistów, menedżerów biznesowych i członków kierownictwa wyższego szczebla, którzy pomagaliby w wyborze scenariuszy odpowiednich do profilu ryzyka kredytowego ekspozycji instytucji kredytowych. W przypadku scenariuszy zleczanych na zasadzie outsourcingu instytucje kredytowe powinny dopilnować, aby dostawca zewnętrzny dostosował scenariusze w taki sposób, aby odzwierciedlały one profil działalności instytucji oraz ryzyko kredytowe ekspozycji, ponieważ instytucje kredytowe pozostają odpowiedzialne za te scenariusze;
 - d. analizy historyczne powinny być przeprowadzane w celu zapewnienia, że najistotniejsze czynniki ekonomiczne, które wpływają na ściągalność i ryzyko kredytowe, są uwzględnione w szacunkach oczekiwanych strat kredytowych; oraz
 - e. w przypadku gdy dostępne są wskaźniki rynkowe (na przykład swap ryzyka kredytowego ('CDS')), kadra kierownicza wyższego szczebla może zastosować je jako istotny punkt odniesienia, na podstawie którego może weryfikować spójność swoich własnych osądów.
39. Mimo że instytucja kredytowa nie musi określać ani modelować każdego możliwego scenariusza poprzez przeprowadzanie symulacji scenariuszy, podczas szacowania oczekiwanych strat kredytowych powinna uwzględnić wszystkie racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, które są istotne dla produktu, pożyczkobiorcy, modelu biznesowego, środowiska gospodarczego lub regulacyjnego. Opracowując takie szacunki do celów sprawozdawczości finansowej, instytucje kredytowe powinny uwzględnić doświadczenie i wnioski z podobnych analiz, które wykonały dla celów ostrożnościowych (choćby scenariuszy opracowanych dla sytuacji kryzysowych nie powinno stosować się bezpośrednio do celów rachunkowych). Informacje dotyczące przyszłości, w tym prognozy gospodarcze i powiązane czynniki ryzyka kredytowego wykorzystywane do szacowania oczekiwanych strat kredytowych, powinny być spójne z danymi wejściowymi wykorzystywanymi w innych istotnych oszacowaniach zawartych w sprawozdaniach finansowych, budżetach, planach strategicznych i kapitałowych oraz innych informacjach wykorzystywanych w ramach instytucji kredytowej do celów zarządzania i sprawozdawczości.
40. Kadra kierownicza wyższego szczebla powinna być w stanie wykazać, że rozumie i odpowiednio uwzględnia ryzyka nieodłączne przy wycenie ekspozycji kredytowych. Instytucje kredytowe powinny zwrócić szczególną uwagę na następujące zdarzenia, które mogą wskazywać na nieodpowiednie szacunki oczekiwanych strat kredytowych:
- a. udzielanie kredytów pożyczkobiorcom na podstawie niepewnych strumieni dochodów (które w momencie spowolnienia gospodarczego mogą okazać się jednorazowe) lub bez dokumentacji, lub przy ograniczonej weryfikacji źródeł dochodów pożyczkobiorców;
 - b. wysokie wymagania w zakresie obsługi zadłużenia odnoszące się do dostępnych, oczekiwanych przepływów gotówkowych netto pożyczkobiorcy;

- c. elastyczne harmonogramy spłaty, w tym wakacje kredytowe, płatności wyłącznie odsetek, oraz cechy ujemnej amortyzacji;
 - d. w przypadku finansowania zabezpieczonego nieruchomością lub innymi aktywami – pożyczanie kwot równych wartości lub przekraczających wartość finansowanego aktywa lub w inny sposób niezapewniających odpowiedniego marginesu zabezpieczenia;
 - e. nadmierne zwiększenie modyfikacji ekspozycji kredytowych ze względu na trudności finansowe pożyczkobiorcy¹¹ lub renegocjacje/modyfikacje ekspozycji kredytowych z innych powodów (na przykład ze względu na presję konkurencyjną, jakiej doświadczają instytucje kredytowe);
 - f. obejście wymogów w zakresie klasyfikacji i ratingu, łącznie ze zmianą harmonogramu, zmianą finansowania lub klasyfikacji ekspozycji kredytowych;
 - g. nadmierne zwiększenie wolumenu kredytowego, zwłaszcza w odniesieniu do zwiększenia wolumenu kredytowego przez innych kredytodawców na tym samym rynku; oraz
 - h. zwiększenie wolumenu i rozmiarów kredytów niespłaconych, niskiej jakości i dotkniętych utratą wartości.
41. Polityki rachunkowości stosowane przez instytucje kredytowe powinny uwzględniać, a ich metodologia odpisów powinna obejmować kryteria a) renegocjowania/modyfikowania ekspozycji kredytowych z powodu trudności finansowych lub z innych względów, z uwzględnieniem także konkretnych definicji restrukturyzacji, o których mowa w części 2 załącznika V do rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) nr 680/2014, oraz b) traktowania zakupionych lub udzielonych ekspozycji kredytowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe, zdefiniowanych zgodnie z obowiązującymi standardami rachunkowości:
- a. Instytucje kredytowe powinny uwzględnić następujące kryteria dotyczące renegocjowania/modyfikowania ekspozycji kredytowych:
 - i. Metoda dokonywania odpisów powinna umożliwiać instytucjom kredytowym przeprowadzenie solidnej oceny ryzyka kredytowego oraz wyceny oczekiwanych strat kredytowych, tak aby poziom odpisów w dalszym ciągu odzwierciedlał ściągalność przedmiotu renegocjowanej/zmodyfikowanej ekspozycji, niezależnie od tego, czy zaprzestano ujmowania pierwotnego składnika aktywów zgodnie z obowiązującymi standardami rachunkowości czy też nie.
 - ii. Renegocjacje/modyfikacje nie powinny automatycznie prowadzić do wniosku, że nastąpił gwałtowny spadek ryzyka kredytowego ekspozycji. Każde obniżenie

¹¹ Zob. również rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2015/227 z dnia 9 stycznia 2015 r. zmieniające rozporządzenie wykonawcze (UE) nr 680/2014 ustanawiające wykonawcze standardy techniczne dotyczące sprawozdawczości nadzorczej instytucji zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 (Dz.U. L 41 z 20.2.2015, s. 1), które określa definicje udzielenia zwłoki i ekspozycji zagrożonych.

raportowanego poziomu odpisów ze względu na poprawę jakości kredytowej powinno zostać poparte silnymi dowodami. Klienci powinni wykazać systematyczne, zgodne z ustaleniami płatności przez odpowiedni okres, zanim ryzyko kredytowe zostałoby uznane za obniżone, z uwzględnieniem również istotnych wymogów dotyczących ekspozycji w okresie próbnym zdefiniowanym w części 2 załącznika V do rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) nr 680/2014.

- iii. Instytucje kredytowe powinny dokładnie rozważyć, czy odzyskanie kwoty głównej kredytu jest odpowiednio zapewnione, w przypadku gdy spłata, w wyniku renegocjacji lub modyfikacji, odbywa się w formie spłaty samych odsetek. Co więcej, dalsze oczekiwane opóźnienia w spłacie tych przepływów pieniężnych mogą świadczyć o tym, że ryzyko kredytowe nie uległo zmniejszeniu, i w związku z tym należy ponownie dokładnie zweryfikować poziom oczekiwanych strat kredytowych.
 - iv. Stosowane metodologie powinny również wymagać od pracowników zajmujących się udzielaniem kredytów niezwłocznego powiadomienia działu księgowego o renegocjowaniu lub modyfikowaniu ekspozycji w celu zapewnienia odpowiedniego ujęcia księgowego zmian. W przypadku bardziej złożonych renegocjacji i modyfikacji należy zadbać o regularną komunikację pomiędzy pracownikami zajmującymi się udzielaniem kredytów a działem księgowym.
- b. Instytucje kredytowe powinny uwzględnić następujące kryteria dotyczące ekspozycji kredytowych zakupionych lub udzielonych z utratą wartości:
- i. Stosowana metoda powinna umożliwiać odpowiednią identyfikację i właściwe ujęcie zakupionych lub udzielonych kredytów z utratą wartości.
 - ii. Szacunki przepływów pieniężnych dla tych ekspozycji kredytowych powinny być weryfikowane w każdym okresie sprawozdawczym i w razie potrzeby aktualizowane. Takie aktualizacje powinny zostać odpowiednio uzasadnione i udokumentowane, a także zatwierdzone przez kadrę kierowniczą wyższego szczebla.

4.2.3 Zasada 3 — Proces nadawania ratingu ryzyka kredytowego i grupowania ekspozycji kredytowych

Instytucja kredytowa powinna posiadać proces nadawania ratingu ryzyka kredytowego, umożliwiający odpowiednie pogrupowanie ekspozycji kredytowych na podstawie wspólnej charakterystyki ryzyka kredytowego.

Proces nadawania ratingu ryzyka kredytowego

42. W ramach swojego procesu oceny ryzyka kredytowego instytucje kredytowe powinny dysponować kompleksowymi procedurami i systemami informatycznymi służącymi do monitorowania jakości swoich ekspozycji kredytowych. Powinny one obejmować skuteczny proces nadawania ratingu ryzyka kredytowego, uwzględniający zmieniający się poziom,

charakter i czynniki ryzyka kredytowego, które mogą z czasem wystąpić; celem takiego procesu jest zapewnienie odpowiedniego monitorowania ekspozycji kredytowych oraz prawidłowej wyceny odpisów na oczekiwane straty kredytowe.

43. Proces nadawania ratingu ryzyka kredytowego powinien podlegać niezależnemu przeglądowi. Początkowe przypisanie odpowiednich kategorii ryzyka kredytowego do ekspozycji oraz ich bieżąca aktualizacja przez kadrę zajmującą się udzielaniem kredytów powinny podlegać niezależnemu przeglądowi.
44. Instytucje kredytowe powinny uwzględniać szereg kryteriów podczas dokonywania oceny ryzyka kredytowego w momencie początkowego ujęcia ekspozycji kredytowych, w tym – w zakresie odpowiednim do rodzaju produktu, warunków, rodzaju i kwoty zabezpieczenia, charakterystyki pożyczkobiorcy i obszaru geograficznego lub połączenia powyższych.
45. Zmieniając przypisaną ocenę ryzyka kredytowego – na poziomie portfela lub indywidualnie, instytucje kredytowe powinny uwzględnić inne odpowiednie czynniki, w tym, między innymi, zmiany sytuacji sektora, wskaźniki rozwoju biznesowego, nastroje konsumencie, zmiany prognoz gospodarczych (na przykład stóp procentowych, wskaźników bezrobocia i cen surowców), a także słabości w procesie udzielania zidentyfikowane po początkowym ujęciu.
46. Podczas oceny stopnia zmiany ryzyka kredytowego system ratingu ryzyka kredytowego powinien obejmować wszystkie ekspozycje kredytowe, a nie tylko te, które mogły odnotować znaczący wzrost ryzyka kredytowego, poniosły straty lub są w inny sposób dotknięte utratą wartości. Celem tego jest odpowiednie zróżnicowanie ryzyka kredytowego oraz pogrupowanie ekspozycji kredytowych w ramach systemu ratingu ryzyka kredytowego, a także odzwierciedlenie ryzyka poszczególnych ekspozycji oraz – biorąc pod uwagę wszystkie ekspozycje łącznie – poziomu ryzyka kredytowego całego portfela. W tym kontekście skuteczny system oceny ryzyka kredytowego powinien umożliwiać instytucjom kredytowym identyfikację zarówno migracji pomiędzy poszczególnymi poziomami ryzyka kredytowego, jak i znaczącego wzrostu ryzyka kredytowego.
47. Instytucje kredytowe powinny opisać elementy swojego systemu oceny ryzyka kredytowego, wyraźnie definiując poszczególne klasy ryzyka kredytowego oraz wyznaczając pracowników odpowiedzialnych za opracowanie, wdrożenie, obsługę i funkcjonowanie systemu oraz pracowników odpowiedzialnych za okresowe przeprowadzanie testów i walidację (tj. niezależny proces przeglądu).
48. Klasy ryzyka kredytowego powinny być poddawane przeglądowi za każdym razem, gdy pojawią się nowe informacje lub gdy zmieniają się oczekiwania instytucji kredytowej co do ryzyka kredytowego. Ponadto przypisane klasy ryzyka kredytowego powinny być poddawane formalnemu okresowemu przeglądowi (na przykład co najmniej raz w roku lub częściej, jeśli jest to wymagane w danej jurysdykcji) w celu zapewnienia, że są właściwe i aktualne. Klasy ryzyka kredytowego dla indywidualnie ocenianych ekspozycji kredytowych, które charakteryzują się wyższym ryzykiem lub są dotknięte utratą wartości, powinny być

poddawane przeglądowi częściej niż raz w roku. Szacunki oczekiwanych strat kredytowych powinny być aktualizowane w odpowiednim czasie w celu odzwierciedlenia zmian klas ryzyka kredytowego dla grup ekspozycji lub dla indywidualnych ekspozycji.

Podział na grupy na podstawie wspólnej charakterystyki ryzyka kredytowego

49. Instytucje kredytowe powinny pogrupować ekspozycje o wspólnej charakterystyce ryzyka kredytowego w sposób dostatecznie szczegółowy, tak aby umożliwić należytą ocenę zmian ryzyka kredytowego oraz tym samym wpływ na szacunki oczekiwanych strat kredytowych dla tych grup.
50. Stosowana przez instytucję kredytową metodologia grupowania ekspozycji kredytowych w celu oceny ryzyka kredytowego (na przykład według rodzaju instrumentu, warunków dotyczących produktów, segmentu przemysłu/rynku, lokalizacji geograficznej lub danych historycznych) powinna zostać udokumentowana oraz powinna podlegać odpowiedniemu przeglądowi i wewnętrznemu zatwierdzeniu przez kadrę kierowniczą wyższego szczebla.
51. Ekspozycje kredytowe powinny być grupowane zgodnie ze wspólną charakterystyką ryzyka kredytowego, tak aby zmiany poziomu ryzyka kredytowego odpowiadały wpływowi zmieniających się warunków na wspólny zakres czynników ryzyka kredytowego. Obejmuje to uwzględnienie wpływu na ryzyko kredytowe danej klasy zmiany informacji dotyczących przyszłości, w tym czynników makroekonomicznych. Podstawę pogrupowania powinna zweryfikować kadra kierownicza wyższego szczebla, aby zapewnić, że ekspozycje w ramach danej klasy pozostają jednolite pod względem ich reakcji na czynniki ryzyka kredytowego oraz że istotne charakterystyki ryzyka kredytowego oraz ich wpływ na poziom ryzyka kredytowego dla danej klasy nie zmieniły się z czasem.
52. Ekspozycji nie powinno grupować się w taki sposób, że wzrost ryzyka kredytowego poszczególnych ekspozycji jest zaburzony przez wyniki całej grupy.
53. Instytucje kredytowe powinny dysponować solidnym procesem, który zapewni odpowiednie początkowe pogrupowanie ich ekspozycji kredytowych. Następnie klasy ekspozycji powinny zostać poddane ponownej ocenie, a ekspozycje powinny zostać poddane ponownemu podziałowi, jeśli pojawią się istotne nowe informacje lub jeśli zmienione oczekiwania instytucji kredytowej co do ryzyka kredytowego będą sugerować, że jest uzasadniona trwała korekta. W przypadku gdy instytucja kredytowa nie jest w stanie dokonać ponownego podziału ekspozycji w odpowiednim czasie, należy zastosować korektę przejściową.

Zastosowanie korekt przejściowych

54. Instytucje kredytowe powinny stosować przejściowe korekty odpisów wyłącznie jako rozwiązanie tymczasowe, w szczególności w przejściowych okolicznościach lub gdy brakuje czasu, aby odpowiednio uwzględnić istotne nowe informacje w istniejącym procesie ratingu i modelowania ryzyka kredytowego lub aby dokonać ponownego podziału istniejących klas

ekspozycji kredytowych, bądź gdy ekspozycje kredytowe, należące do jednej klasy ekspozycji, reagują na czynniki lub zdarzenia inaczej niż początkowo oczekiwano.

55. Takie korekty nie powinny stosowane w dłuższym okresie czasu w przypadku trwałego czynnika ryzyka. Jeśli nie oczekuje się, że przyczyna korekty będzie tymczasowa, na przykład gdy pojawił się nowy czynnik ryzyka, który wcześniej nie był uwzględniony w stosowanej przez instytucję metodzie dokonywania odpisów, stosowaną metodę należy zaktualizować w najbliższym czasie, aby uwzględnić czynnik, który zgodnie z oczekiwaniami będzie miał ciągły wpływ na wycenę oczekiwanych strat kredytowych.
56. Zastosowanie korekt tymczasowych wymaga użycia istotnych osądów oraz stwarza ryzyko stronniczości. Aby uniknąć potencjalnej stronniczości, korekty tymczasowe powinny być kierunkowo zgodne z prognozami dotyczącymi przyszłości oraz poparte odpowiednią dokumentacją, a także powinny podlegać odpowiednim procesom zarządzania.

4.2.4 Zasada 4 — Adekwatność odpisów

Łączna kwota odpisów instytucji kredytowej – niezależnie od tego, czy odpisy są ustalane zbiorowo czy indywidualnie – powinna być adekwatna i spójna z celami określonymi w obowiązujących standardach rachunkowości.

57. Instytucje kredytowe powinny wdrożyć należyte metodologie dotyczące ryzyka kredytowego, których celem powinno być, aby łączne odpisy na oczekiwane straty kredytowego były tworzone zgodnie z obowiązującymi standardami rachunkowości oraz właściwie odzwierciedlały oczekiwane straty kredytowe według tych standardów.
58. Oceniając adekwatność odpisów, instytucje kredytowe powinny uwzględnić istotne czynniki i oczekiwania na dzień sprawozdawczy, które mogą mieć wpływ na ściągalność pozostałych przepływów pieniężnych w okresie życia grupy ekspozycji lub pojedynczej ekspozycji kredytowej. Instytucje kredytowe powinny uwzględnić informacje, które wykraczają poza dane historyczne i bieżące, uwzględniając racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje dotyczące przyszłości, w tym czynniki makroekonomiczne, które są istotne dla ocenianej lub ocenianych ekspozycji (na przykład detalicznych lub korporacyjnych) zgodnie z obowiązującymi standardami rachunkowości.
59. W zależności od możliwości uwzględnienia informacji dotyczących przyszłości w szacunkach oczekiwanych strat kredytowych instytucje kredytowe mogą stosować metody oceny indywidualnej lub zbiorowej; jednak niezależnie od zastosowanej metody uwzględniane informacje powinny być zgodne z właściwymi wymogami dotyczącymi rachunkowości oraz nie powinny prowadzić do istotnych różnic w wycenie odpisów. Oceny indywidualne i zbiorowe stanowią łącznie podstawę odpisów na oczekiwane straty kredytowe.
60. Stosowana metoda oceny oczekiwanych strat kredytowych powinna być jak najlepiej dobrana do konkretnych okoliczności oraz z reguły powinna być dostosowana do sposobu, w jaki instytucja kredytowa zarządza ekspozycjami kredytowymi. Na przykład ocenę zbiorową

często stosuje się w odniesieniu do dużych grup jednolitych ekspozycji kredytowych o wspólnej charakterystyce ryzyka kredytowego, takich jak portfele detaliczne. Natomiast ocenę indywidualną często przeprowadza się w odniesieniu do istotnych ekspozycji lub w przypadku, gdy na poziomie pojedynczej ekspozycji zidentyfikowano wątpliwości kredytowe (na przykład gdy pożyczkobiorca figuruje na liście obserwacyjnej lub ma zaległości w spłacie kredytów).

61. Niezależnie od stosowanej metody oceny (indywidualnej lub zbiorowej) instytucja kredytowa powinna zapewnić, że nie nastąpi opóźnione ujęcie oczekiwanych strat kredytowych.
62. W przypadku gdy instytucje kredytowe przeprowadzają oceny indywidualne, w szacunkach oczekiwanych strat kredytowych zawsze powinny uwzględnić oczekiwany wpływ wszystkich racjonalnych i możliwych do udokumentowania informacji dotyczących przyszłości, w tym czynników makroekonomicznych, które wpływają na ściągalność oraz na ryzyko kredytowe. Podczas stosowania metody oceny indywidualnej – w taki sam sposób, jak w przypadku oceny zbiorowej – w swojej dokumentacji instytucja kredytowa powinna wyraźnie wykazać, w jaki sposób informacje dotyczące przyszłości, w tym czynniki makroekonomiczne, zostały odzwierciedlone w ocenie indywidualnej.
63. W przypadku gdy stosowane przez instytucję kredytową indywidualne oceny ekspozycji nie uwzględniają odpowiednio informacji dotyczących przyszłości, a także w celu umożliwienia określenia związków pomiędzy informacjami dotyczącymi przyszłości a szacunkami oczekiwanych strat kredytowych, które to związki mogą nie być widoczne na poziomie indywidualnej oceny, instytucja powinna pogrupować ekspozycje kredytowe o wspólnej charakterystyce ryzyka kredytowego w celu oszacowania wpływu informacji dotyczących przyszłości, w tym czynników makroekonomicznych. Z kolei, gdy instytucje kredytowe stwierdzą, że wszystkie racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje dotyczące przyszłości zostały uwzględnione w indywidualnej ocenie oczekiwanych strat kredytowych, nie powinny przeprowadzać dodatkowej oceny zbiorowej ukierunkowanej na przyszłość, gdyby miała ona skutkować podwójnym naliczaniem.

4.2.5 Zasada 5 — Walidacja modelu oczekiwanych strat kredytowych

Instytucja kredytowa powinna dysponować politykami i procedurami, które umożliwiają odpowiednią walidację modeli wykorzystywanych do wyceny oczekiwanych strat kredytowych.

64. Instytucje kredytowe mogą stosować w procesie oceny i pomiaru oczekiwanych strat kredytowych modele i oparte na założeniach szacunki dla identyfikacji i pomiaru ryzyka – zarówno na poziomie indywidualnych ekspozycji kredytowych, jak i na poziomie całego portfela, obejmujące klasyfikację kredytów, identyfikację ryzyka kredytowego, szacowanie odpisów na oczekiwane straty kredytowe do celów rachunkowości, testy warunków skrajnych oraz alokację kapitału. Modele wykorzystywane w procesie oceny i pomiaru oczekiwanych strat kredytowych powinny uwzględniać wpływ zmian na pożyczkobiorcę i zmienne związane z ryzykiem kredytowym, na przykład zmiany prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania, LGD, kwot ekspozycji, wartości zabezpieczeń, migracji prawdopodobieństwa

niewykonania zobowiązania i wewnętrznych klas ryzyka kredytowego pożyczkobiorcy na podstawie historycznych i bieżących racjonalnych i możliwych do udokumentowania informacji dotyczących przyszłości, w tym czynników makroekonomicznych.

65. Instytucje kredytowe powinny dysponować solidnymi politykami i procedurami służącymi odpowiedniej walidacji dokładności i spójności modeli wykorzystywanych do oceny ryzyka kredytowego i pomiaru oczekiwanych strat kredytowych, w tym swoich systemów i procesów nadawania ratingu ryzyka kredytowego w oparciu o modele, a także do szacowania wszystkich istotnych elementów ryzyka na początku stosowania modeli jak również w późniejszym okresie wykorzystania modeli. Tego rodzaju polityki i procedury powinny odpowiednio uwzględniać rolę profesjonalnego osądu.
66. Walidacja modeli powinna być przeprowadzana w momencie, gdy modele dotyczące oczekiwanych strat kredytowych są wstępnie opracowywane oraz gdy wprowadzane są do nich istotne zmiany, a także powinna zapewniać, że modele można stosować na bieżąco odpowiednio do ich zamierzonego użycia.
67. Solidne ramy walidacji modeli powinny uwzględniać między innymi następujące elementy:
 - a. Jasne role i obowiązki w zakresie walidacji modeli, uwzględniające odpowiednią niezależność i kompetencje. Walidacja modeli powinna być przeprowadzana niezależnie od procesu opracowywania modeli i powinni przeprowadzać ją pracownicy z niezbędnym doświadczeniem i odpowiednią wiedzą. Ustalenia i wyniki walidacji modeli powinny być zgłaszane niezwłocznie i terminowo na odpowiednim szczeblu władzy. W przypadku gdy instytucja kredytowa zleciła walidację podmiotowi zewnętrznemu na zasadzie outsourcingu, instytucja kredytowa pozostaje odpowiedzialna za skuteczność wszystkich działań w zakresie walidacji modeli oraz powinna dopilnować, aby działania wykonywane przez podmiot zewnętrzny zawsze spełniały wymagania określone w solidnych ramach walidacji modeli.
 - b. Zakres i metoda odpowiedniej walidacji modeli powinny obejmować systematyczny proces oceny solidności, spójności i dokładności modelu, a także jego stałą adekwatność wobec ocenianych indywidualnie ekspozycji kredytowych lub całego portfela kredytowego. Skuteczny proces walidacji modeli powinien również umożliwiać terminowe identyfikowanie i usuwanie potencjalnych ograniczeń danego modelu. Zakres walidacji powinien obejmować przegląd parametrów wejściowych, struktury modelu, oraz parametry wyjściowe/wyniki modelu.
 - *Parametry wejściowe:* Instytucje kredytowe powinny posiadać ustalone standardy wewnętrzne dotyczące jakości i wiarygodności danych (informacji historycznych, bieżących i dotyczących przyszłości) wykorzystywanych jako parametry wejściowe. Dane wykorzystywane do szacowania odpisów na oczekiwane straty kredytowe powinny odnosić się do portfeli danej instytucji kredytowej oraz w miarę możliwości powinny być dokładne, wiarygodne i kompletne (tj. nie powinny obejmować wyłączeń, które mogłyby

wpłynąć na obiektywność szacunków oczekiwanych strat kredytowych). Walidacja powinna zapewniać, że wykorzystywane dane spełniają te standardy.

- *Struktura modelu:* W odniesieniu do struktury modelu walidacja powinna oceniać, czy założenia teoretyczne modelu są odpowiednie pod kątem koncepcyjnym, uznane oraz czy są ogólnie akceptowalne dla zamierzonego celu. Patrząc z perspektywy przyszłości, walidacja powinna również oceniać zakres, w jakim model – na poziomie całego modelu oraz na poziomie poszczególnych czynników ryzyka – jest w stanie uwzględniać zmiany środowiska gospodarczego lub kredytowego, a także zmiany profilu portfela biznesowego lub strategii, bez znacznego zmniejszenia stabilności modelu.
 - *Parametry wyjściowe/wyniki modelu:* Instytucje kredytowe powinny posiadać ustalone standardy wewnętrzne dotyczące akceptowalnych wyników działania modelu. W przypadku gdy poziomy wyników zostały istotnie przekroczone, powinno się podjąć działania naprawcze, łącznie z rekaliibracją lub przebudową modelu.
- c. Całościowa dokumentacja ram i proces walidacji modelu. Powinna obejmować udokumentowanie przeprowadzonych procedur walidacji, wszelkie zmiany w metodzie i narzędziach walidacji, zakres wykorzystanych danych, wyniki walidacji oraz wszelkie działania naprawcze, które zostały podjęte w stosownych przypadkach. Instytucje kredytowe powinny zapewnić regularną weryfikację i aktualizację dokumentacji.
- d. Przegląd procesu walidacji modeli przez niezależne podmioty (np. podmioty wewnętrzne lub zewnętrzne) powinien służyć ocenie ogólnej skuteczności procesu walidacji modeli oraz niezależności procesu walidacji od procesu opracowywania modeli. Wnioski z przeglądu powinny zostać niezwłocznie i terminowo zgłoszone na odpowiednim szczeblu (np. kadry kierowniczej wyższego szczebla, komitetowi ds. audytu).

4.2.6 Zasada 6 — Ocena sytuacji kredytowej na podstawie doświadczenia

Zastosowanie przez instytucję kredytową oceny sytuacji kredytowej na podstawie doświadczenia, zwłaszcza podczas uwzględniania racjonalnych i możliwych do udokumentowania informacji dotyczących przyszłości, w tym czynników makroekonomicznych, ma zasadnicze znaczenie dla oceny ryzyka kredytowego i pomiaru oczekiwanych strat kredytowych.

68. Instytucje kredytowe powinny dysponować odpowiednimi narzędziami, które zapewnią właściwe szacowanie i terminowe ujęcie oczekiwanych strat kredytowych. Biorąc pod uwagę to, że historyczne parametry strat lub wpływ obecnych warunków mogą nie odzwierciedlać w pełni ryzyka kredytowego ekspozycji, instytucje kredytowe powinny stosować swoją ocenę sytuacji kredytowej na podstawie doświadczenia w celu dokładnego uwzględnienia oczekiwanego wpływu wszystkich racjonalnych i możliwych do udokumentowania informacji dotyczących przyszłości, w tym czynników makroekonomicznych, na swoje szacunki oczekiwanych strat kredytowych. Instytucja kredytowa powinna udokumentować swoją

ocenę sytuacji kredytowej na podstawie doświadczenia w ramach stosowanej metodologii oceny ryzyka kredytowego oraz powinna ją poddać odpowiedniemu przeglądowi.

69. Informacje historyczne stanowią przydatną podstawę dla określania tendencji i powiązań niezbędnych do określenia czynników ryzyka kredytowego ekspozycji. W szacunkach oczekiwanych strat kredytowych nie wolno jednak ignorować wpływu (przyszłych) zdarzeń i warunków na te czynniki. Szacunki powinny odzwierciedlać oczekiwane przyszłe niedobory środków pieniężnych, wynikające z takiego wpływu.
70. Instytucja kredytowa nie powinna rezygnować z uwzględnienia informacji dotyczących przyszłości ze względu na to, że uważa, że koszt uwzględnienia takich informacji dotyczących przyszłości jest bardzo wysoki lub niepotrzebny, lub że istnieje niepewność co do formułowania przyszłych scenariuszy, chyba że dodatkowe koszty i obciążenie operacyjne nie przyczyniają się do wysokiej jakości wdrożenia standardów rachunkowości dotyczących oczekiwanych strat kredytowych.
71. Instytucje kredytowe powinny być w stanie wykazać, że informacje dotyczące przyszłości uwzględnione w procesie szacowania oczekiwanych strat kredytowych są powiązane z czynnikami ryzyka kredytowego odnoszącego się do konkretnych ekspozycji lub portfeli. Zważywszy na to, że wykazanie silnego powiązania (pod kątem formalnym i statystycznym) pomiędzy określonymi rodzajami informacji lub nawet całym zbiorem informacji a czynnikami ryzyka kredytowego może być niemożliwe, instytucje kredytowe powinny zastosować swoją ocenę sytuacji kredytowej na podstawie doświadczenia podczas określania odpowiedniego poziomu odpisów indywidualnych lub zbiorczych. W przypadku gdy czynnik dotyczący przyszłości, który został uznany za istotny, nie jest uwzględniony w ocenie indywidualnej lub zbiorowej, konieczne mogą się okazać korekty przejściowe.
72. Prognozy makroekonomiczne i inne istotne informacje należy uwzględniać konsekwentnie we wszystkich portfelach, gdy te prognozy/założenia wpływają w taki sam sposób na czynniki ryzyka kredytowego tych portfeli. Ponadto podczas szacowania oczekiwanych strat kredytowych instytucje kredytowe powinny stosować swoją ocenę sytuacji kredytowej na podstawie doświadczenia, aby uwzględnić swój etap w cyklu kredytowym, który może się różnić między jurysdykcjami, w których instytucje posiadają ekspozycje kredytowe.
73. Instytucje kredytowe powinny zachować ostrożność podczas ustalania poziomu odpisów na oczekiwane straty kredytowe, które mają zostać uznane do celów rachunkowości, aby zapewnić, że dane szacunki są właściwe (tj. spójne z zasadą neutralności oraz nie są zaniżone ani zawyżone).
74. Dodatkowo podczas opracowywania swoich szacunków oczekiwanych strat kredytowych instytucje kredytowe powinny korzystać z szerokiego zakresu informacji uzyskanych w ramach procesu zarządzania ryzykiem kredytowym, w tym informacji dotyczących przyszłości dla celów zarządzania i adekwatności kapitałowej.

4.2.7 Zasada 7 — Wspólne procesy, systemy, narzędzia i dane

Instytucje kredytowe powinny dysponować solidnym procesem oceny i pomiaru ryzyka kredytowego, który daje im silną podstawę dla wspólnych procesów, systemów, narzędzi i danych służących do oceny ryzyka kredytowego oraz do ujmowania oczekiwanych strat kredytowych.

75. W maksymalnie możliwym zakresie instytucje kredytowe powinny stosować wspólne procesy, systemy, narzędzia i dane do oceny ryzyka kredytowego, pomiaru oczekiwanych strat kredytowych do celów ich odpowiedniego ujęcia księgowego oraz określania oczekiwanych strat do celów adekwatności kapitałowej aby zwiększyć wiarygodność i spójność szacunków oczekiwanych strat kredytowych, oraz przejrzystość, a także poprzez dyscyplinę rynkową, dostarczyć zachętę do przestrzegania dobrych praktyk w zakresie ryzyka kredytowego.
76. Praktyki w zakresie ryzyka kredytowego powinny być poddawane okresowym przeglądom w celu zapewnienia, że uwzględniane są właściwe dane, które są dostępne w całej instytucji kredytowej, oraz że systemy są aktualizowane odpowiednio do zmian lub rozwoju polityki udzielania kredytów lub polityki biznesowej instytucji kredytowej. Należy również ustanowić mechanizm pozyskiwania informacji zwrotnych, aby zapewnić wymianę informacji dotyczących szacunków oczekiwanych strat kredytowych, zmian ryzyka kredytowego i faktycznie ponoszonych strat z tytułu ekspozycji kredytowych między ekspertami ds. ryzyka kredytowego, pracownikami zajmującymi się sprawozdawczością finansową i ostrożnościową, a w szczególności z pracownikami zajmującymi się udzielaniem kredytów.
77. Wymienione powyżej wspólne procesy, systemy, narzędzia i dane mogą obejmować systemy ratingu ryzyka kredytowego, szacowane prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania (podlegające odpowiednim korektom), opóźnienia w spłacie, wskaźniki wartości kredytu do wartości zabezpieczenia, historyczne wskaźniki strat, rodzaj produktu, harmonogram amortyzacji, wymagania dotyczące wpłaty zaliczek, segment rynku, lokalizację geograficzną, datę udzielenia i rodzaj zabezpieczenia.

4.2.8 Zasada 8 — Ujawnianie

Publiczne ujawnianie informacji przez instytucję kredytową powinno promować przejrzystość i porównywalność poprzez przekazywanie istotnych i użytecznych z punktu widzenia podejmowania decyzji informacji w odpowiednim czasie.

78. Celem publicznego ujawniania informacji jest przekazanie użytecznych z punktu widzenia podejmowania decyzji informacji dotyczących sytuacji finansowej i wyników instytucji kredytowej oraz ich zmian szerokiemu gronu użytkowników w sposób jasny i zrozumiały. Instytucje kredytowe powinny dążyć do przekazywania takich informacji, które są istotne i porównywalne, aby umożliwić użytkownikom podejmowanie przemyślanych decyzji w odpowiednim czasie oraz ocenę organu zarządzającego i kadry kierowniczej wyższego szczebla.

79. Informacje finansowe i dotyczące zarządzania ryzykiem kredytowym powinny być ujawniane zgodnie z obowiązującymi standardami rachunkowości i nadzoru¹². Instytucje kredytowe powinny przekazywać niezbędne informacje w celu rzetelnego przedstawienia ekspozycji na ryzyko kredytowe instytucji, łącznie z jej szacunkami oczekiwanych strat kredytowych, oraz w celu dostarczenia istotnych informacji na temat praktyk instytucji kredytowej w zakresie udzielania kredytów.
80. Zgodnie z obowiązującymi standardami rachunkowości i odnośnymi regulacjami kadra kierownicza wyższego szczebla instytucji kredytowych powinna kierować się własnym osądem w celu ustalenia odpowiedniego stopnia agregacji i dezagregacji ujawnianych danych, tak aby ujawniane informacje w dalszym ciągu spełniały wymogi dotyczące rachunkowości oraz dostarczały informacji na temat ekspozycji na ryzyko kredytowe instytucji i oczekiwanych strat kredytowych, które umożliwią użytkownikom przeprowadzenie indywidualnej analizy instytucji oraz porównania na tle grup rówieśniczych.
81. Informacje ilościowe i jakościowe rozpatrywane całościowo, powinny przekazywać użytkownikom główne założenia/parametry wejściowe wykorzystywane do szacowania oczekiwanych strat kredytowych. Przekazywane informacje powinny uwypuklać polityki i definicje, które są integralnym elementem szacowania oczekiwanych strat kredytowych (na przykład stosowaną przez instytucję kredytową podstawę grupowania ekspozycji kredytowych do portfeli o podobnej charakterystyce ryzyka kredytowego oraz jej definicję niewykonania zobowiązania¹³), czynniki, które powodują zmiany oczekiwanych strat kredytowych, oraz sposób uwzględnienia oceny sytuacji kredytowej dokonywanej przez kadrę kierowniczą wyższego szczebla na podstawie doświadczenia. Ujawniane informacje dotyczące ważnych polityk powinny wskazywać, w jaki sposób te polityki zostały wdrożone w konkretnym kontekście instytucji kredytowej.
82. Instytucje kredytowe powinny ujawniać informacje jakościowe na temat tego, w jaki sposób informacje dotyczące przyszłości, w tym czynniki makroekonomiczne, zostały włączone do procesu szacowania oczekiwanych strat kredytowych, zgodnie z obowiązującymi standardami rachunkowości, w szczególności w sytuacji, gdy ocena jest przeprowadzana indywidualnie.
83. Ujawniane informacje dotyczące podstawy grupowania ekspozycji kredytowych powinny obejmować informacje na temat tego, w jaki sposób kadra kierownicza wyższego szczebla ma pewność, że ekspozycje kredytowe zostały właściwie pogrupowane w taki sposób, że grupy te w dalszym ciągu mają wspólną charakterystykę ryzyka kredytowego.

¹²Zgodnie z częścią 8 rozporządzenia (UE) nr 575/2013, wytycznymi EUNB GL/2016/11 dotyczącymi wymogów w zakresie ujawniania informacji na podstawie części 8 rozporządzenia (UE) nr 575/2013 oraz wytycznymi EUNB GL/2014/14 w sprawie istotności, zastrzeżonego charakteru i poufności ujawnianych informacji oraz częstotliwości ujawniania zgodnie z art. 432 ust. 1, art. 432 ust. 2 i art. 433 rozporządzenia (UE) nr 575/2013.

¹³Zob. ustępy 89 i 90 w następnej sekcji; znajdują się tam dalsze wytyczne dotyczące definicji niewykonania zobowiązania.

84. Aby poprawić jakość i istotność ujawnianych informacji na temat szacunków oczekiwanych strat kredytowych, instytucje kredytowe powinny okresowo przedstawiać wyjaśnienia znacznych zmian szacunków oczekiwanych strat kredytowych. Takie informacje powinny uwzględniać zarówno istotne dane jakościowe, jak i ilościowe w sposób, który pozwala lepiej zrozumieć zmiany szacunków oczekiwanych strat kredytowych.
85. Organ zarządzający instytucji kredytowej powinien regularnie przeglądać polityki ujawniania informacji, aby zapewnić, że ujawniane informacje w dalszym ciągu odnoszą się do profilu ryzyka instytucji kredytowej, koncentracji produktu, norm branżowych oraz bieżących warunków rynkowych. Instytucje kredytowe powinny przy tym ujawniać informacje, które ułatwiają porównywanie w grupie rówieśniczej, co pozwoli użytkownikom okresowo monitorować zmiany szacunków oczekiwanych strat kredytowych instytucji kredytowej oraz przeprowadzać istotne analizy między krajowymi i międzynarodowymi grupami rówieśniczymi.

4.3 Wytyczne skierowane do instytucji kredytowych, które stosują MSSF 9

Niniejsza sekcja zawiera wytyczne dotyczące następujących aspektów wymogów dotyczących oczekiwanych strat kredytowych, zawartych w części MSSF 9 odnoszącej się do utraty wartości – (i) odpis na oczekiwane straty kredytowe w kwocie równej 12-miesięcznym oczekiwany stratom kredytowym; (ii) ocena znacznego wzrostu ryzyka kredytowego; oraz (iii) zastosowanie praktycznych rozwiązań – które nie są wspólne dla innych standardów dotyczących ujmowania oczekiwanych strat kredytowych i powinny być rozpatrywane w połączeniu z innymi sekcjami niniejszych wytycznych.

4.3.1 Odpis na straty w kwocie równej 12-miesięcznym oczekiwany stratom kredytowym

86. Zgodnie z paragrafem 5.5.5 MSSF 9 „jeżeli na dzień sprawozdawczy ryzyko kredytowe związane z instrumentem finansowym nie wzrosło znacząco od momentu początkowego ujęcia, jednostka wycenia odpis na oczekiwane straty kredytowe z tytułu tego instrumentu finansowego w kwocie równej 12-miesięcznym oczekiwany stratom kredytowym”. Instytucje kredytowe powinny wyceniać oczekiwane straty kredytowe w odniesieniu do wszystkich ekspozycji kredytowych oraz rzadko stosować odpis zerowy, ponieważ szacunki oczekiwanych strat kredytowych są kwotami ważonymi prawdopodobieństwem, które zawsze powinny odzwierciedlać prawdopodobieństwo wystąpienia straty kredytowej (zob. paragrafy 5.5.17 i 5.5.18 MSSF 9). Odpis zerowy można jednak stosować, na przykład, w odniesieniu do w pełni zabezpieczonych pożyczek (choć instytucje kredytowe powinny ostrożnie szacować wartość zabezpieczenia, ponieważ początkowa wycena zabezpieczenia może zmieniać się w okresie kredytowania).
87. Instytucje kredytowe powinny przyjąć aktywne podejście do oceny i wyceny 12-miesięcznych oczekiwanych strat kredytowych, umożliwiające identyfikację zmian ryzyka kredytowego w

odpowiednim czasie oraz tym samym terminowe ujmowanie tych zmian w oczekiwanych stratach kredytowych. Zgodnie z Zasadą 6 szacunki kwoty i rozkład w czasie 12-miesięcznych oczekiwanych strat kredytowych powinny odzwierciedlać ocenę sytuacji kredytowej dokonaną przez kadrę kierowniczą wyższego szczebla na podstawie doświadczenia, a także stanowić nieobciążony i ważony prawdopodobieństwem szacunek oczekiwanych strat kredytowych, uwzględniający szereg możliwych wyników.

88. Zgodnie z MSSF 9, 12-miesięczne oczekiwane straty kredytowe oznaczają „część oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia, która reprezentuje oczekiwane straty kredytowe wynikające ze zdarzeń niewykonania zobowiązania w ramach instrumentu finansowego, które są możliwe w ciągu 12 miesięcy po dniu sprawozdawczym”¹⁴. Do tych celów instytucje kredytowe muszą zwrócić uwagę, że kwota równa 12-miesięcznym oczekiwany stratom kredytowym nie dotyczy jedynie strat oczekiwanych w ciągu kolejnych 12 miesięcy; raczej, zgodnie z paragrafem B5.5.43 MSSF 9, reprezentuje oczekiwane niedobory środków pieniężnych w całym okresie życia ekspozycji kredytowej lub grupy takich ekspozycji ze względu na zdarzenia powodujące stratę, które mogą nastąpić w okresie następnych 12 miesięcy. Instytucje kredytowe muszą również zwrócić uwagę, że zgodnie z paragrafem 5.5.9 MSSF 9 w celu dokonania oceny, czy dla danego instrumentu finansowego należy szacować oczekiwane straty kredytowe w całym okresie życia, należy uwzględnić zmianę ryzyka niewykonania zobowiązania w oczekiwanym okresie życia instrumentu finansowego. W niektórych okolicznościach MSSF 9 dopuszcza wykorzystywanie w takiej ocenie zmian ryzyka niewykonania zobowiązania w okresie następnych 12 miesięcy; jednak takie rozwiązanie nie zawsze może być właściwe i należy zwrócić szczególną uwagę na przykłady opisane w paragrafie B5.5.14 MSSF 9.
89. Paragraf B5.5.37 MSSF 9 nie zawiera definicji niewykonania zobowiązania, ale zobowiązuje instytucje kredytowe do zdefiniowania niewykonania zobowiązania zgodnie z definicją stosowaną do celów wewnętrznego zarządzania ryzykiem kredytowym. Paragraf B5.5.37 MSSF 9 zawiera także możliwe do odrzucenia założenie, że do niewykonania zobowiązania dochodzi nie później niż wtedy, gdy składnik aktywów finansowych jest przeterminowany o 90 dni. Przyjmując definicję niewykonania zobowiązania do celów rachunkowości, instytucje kredytowe powinny kierować się definicją stosowaną do celów ostrożnościowych, zawartą w art. 178 rozporządzenia (UE) nr 575/2013¹⁵, która obejmuje dwa elementy, a mianowicie:
- a. kryterium jakościowe, według którego „instytucja stwierdzi, że istnieje małe prawdopodobieństwo wywiązania się w pełni przez dłużnika ze swoich zobowiązań kredytowych wobec instytucji, jednostki dominującej lub którejkolwiek z jej jednostek zależnych bez konieczności podejmowania przez instytucję działań takich jak realizacja zabezpieczenia” (zdarzenia „prawdopodobieństwo niedokonania płatności”); oraz

¹⁴ Zob. MSSF 9, załącznik A – Definicje terminów.

¹⁵ EUNB opublikował projekt wytycznych dotyczących stosowania definicji niewykonania zobowiązania, zawartej w art. 178 rozporządzenia (UE) nr 575/2013.

- b. wskaźnik obiektywny, zgodnie z którym „zwłoka w wykonaniu przez dłużnika wszelkich istotnych zobowiązań kredytowych wobec instytucji, jednostki dominującej lub którejkolwiek z jej jednostek zależnych przekracza 90 dni”; wskaźnik ten jest równoważny z możliwym do odrzucenia założeniem, o którym mowa w paragrafie B5.5.37 MSSF 9.
90. Zgodnie z art. 178 ust. 1 rozporządzenia (UE) nr 575/2013 uznaje się, że niewykonanie zobowiązania przez określonego dłużnika ma miejsce w przypadku spełnienia jednego z kryteriów określonych w ust. 4 lit. a) i b), lub obu kryteriów. W tym kontekście instytucje kredytowe powinny stwierdzić niewykonanie zobowiązania zgodnie z kryterium dłużnika dotyczącym „prawdopodobieństwa niedokonania płatności”, zanim ekspozycja stanie się zaległa na podstawie kryterium przekroczenia 90 dni opóźnienia w spłacie. Zgodnie z podejściem stosowanym do celów regulacyjnych należy wdrożyć listę elementów określoną w art. 178 ust. 3 rozporządzenia (UE) nr 575/2013 jako wskaźniki prawdopodobieństwa niedokonania płatności w taki sposób, który zapewni wykrywanie zdarzeń „prawdopodobieństwa niedokonania płatności”, prognozujących ewentualne niedobory środków pieniężnych, w odpowiednim czasie. Jeśli chodzi o kryterium określone w ust. 4 lit. b), chociaż stosuje się je do celów regulacyjnych w przypadku obowiązków podmiotów sektora detalicznego i publicznego, właściwe organy mogą zastąpić okres 90 dni okresem wynoszącym 180 dni w przypadku różnych produktów, które uznają za odpowiednie w warunkach lokalnych (zob. art. 178 ust. 1 lit. b) rozporządzenia (UE) nr 575/2013); takiej możliwości nie należy jednak odczytywać jako zwolnienia ze stosowania możliwego do odrzucenia założenia, o którym mowa w paragrafie B5.5.37 MSSF 9, w odniesieniu do wspomnianych ekspozycji.
91. Przy wycenie kwoty równej 12-miesięcznym oczekiwany stratom kredytowym instytucje kredytowe powinny uwzględnić racjonalne i możliwe do uzasadnienia informacje, o których mowa w sekcji definicji i w Zasadzie 6 niniejszych wytycznych oraz które odnoszą się do ryzyka kredytowego, a w szczególności informacje dotyczące przyszłości, w tym czynniki makroekonomiczne. Instytucje kredytowe powinny dokonać osądu sytuacji kredytowej na podstawie swojego doświadczenia, aby uwzględnić zarówno jakościowe, jak i ilościowe informacje, które mogą wpłynąć na ocenę ryzyka kredytowego przeprowadzaną przez instytucję kredytową. Zgodnie z MSSF 9 jednostka nie musi przeprowadzić gruntownych poszukiwań informacji, kiedy szacuje kwotę równą 12-miesięcznym oczekiwany stratom kredytowym. Instytucje kredytowe powinny jednak aktywnie uwzględniać informacje, które mogą wpływać na szacowanie oczekiwanych strat kredytowych, a także nie powinny wykluczać ani ignorować istotnych informacji, które są racjonalnie dostępne.
92. W przypadku gdy instytucja kredytowa udziela ekspozycji o wysokim ryzyku kredytowym (których w kontekście niniejszego ustępu nie należy rozumieć jako przeciwieństwo ekspozycji o niskim ryzyku kredytowym, o których jest mowa w paragrafie 5.5.10 MSSF 9) i ich odpisy są początkowo ujmowane przy założeniu 12-miesięcznych oczekiwanych strat kredytowych, instytucja kredytowa powinna dokładnie monitorować te ekspozycje pod kątem istotnego wzrostu ryzyka kredytowego celem zapewnienia ujęcia oczekiwanych strat kredytowych w

całym okresie życia w odpowiednim czasie, tak aby uwzględnić to, że ekspozycje wysokiego ryzyka mogą wykazywać większą zmienność oraz doświadczać szybszego wzrostu ryzyka kredytowego.

93. Nawet jeśli wzrost ryzyka kredytowego nie jest oceniany jako znaczący, instytucja kredytowa powinna odpowiednio dostosować swoje szacunki 12-miesięcznych oczekiwanych strat kredytowych w celu właściwego odzwierciedlenia zmian ryzyka kredytowego, które zaszły. Tego rodzaju korekt powinno dokonywać się dużo wcześniej, zanim ekspozycje zostaną poddane – indywidualnie lub zbiorowo – wycenie oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia oraz z uwzględnieniem każdej migracji ryzyka kredytowego, która miała miejsce.
94. W przypadku oceny zbiorowej ekspozycje należące do danej grupy muszą spełniać wymagania określone w Zasadzie 3 niniejszych wytycznych. W szczególności gdy instytucja kredytowa otrzyma informację, że konieczna jest dalsza lub inna segmentacja w ramach grupy ekspozycji kredytowych, grupę należy podzielić na podgrupy, a wycenę kwoty równej 12-miesięcznym oczekiwany stratom kredytowym należy zaktualizować oddzielnie dla każdej podgrupy lub – w przypadku przejściowych okoliczności – należy zastosować korektę przejściową (zob. Zasada 3 niniejszych wytycznych oraz zawarte w niej szczegółowe wymagania dotyczące stosowania korekt przejściowych). W przypadku gdy pojawi się informacja, że konkretna podgrupa doświadczyła znaczącego wzrostu ryzyka kredytowego, wówczas oczekiwane straty kredytowe w całym okresie życia należy ująć dla danej podgrupy.
95. Ekspozycji kredytowych nie należy grupować w taki sposób, który utrudniałby szybkie identyfikowanie znacznego wzrostu ryzyka kredytowego (zob. również Zasady 3 i 4 niniejszych wytycznych, w których określone są dodatkowe wymagania dotyczące grupowania i zbiorowej oceny oczekiwanych strat kredytowych).

4.3.2 Ocena znacznego wzrostu ryzyka kredytowego

96. Paragraf 5.5.4 MSSF 9 stanowi, że „celem wymogów w zakresie utraty wartości jest ujęcie oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia wszystkich instrumentów finansowych, w odniesieniu do których odnotowano znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia – niezależnie od tego, czy oceniane one były indywidualnie czy zbiorowo – biorąc pod uwagę wszystkie racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, włączając w to dane dotyczące przyszłości.”
97. Takie podejście zakłada, że w bieżącej cenie kredytu uwzględnia się zdolność kredytową kontrahenta, a tym samym oczekiwane straty kredytowe przewidywane w momencie początkowego ujęcia. W związku z tym wzrostu ryzyka kredytowego po początkowym ujęciu nie można w pełni wyrównać poprzez naliczenie odsetek i dlatego instytucje kredytowe powinny uważnie przeanalizować, czy nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego¹⁶. Jeśli tak,

¹⁶ Zgodnie z MSSF 9 podmioty muszą uwzględnić w ocenie znacznego wzrostu ryzyka kredytowego szereg czynników, a jednym z nich może być wycena.

dla takiej ekspozycji kredytowej należy wycenić oczekiwane straty kredytowe w całym okresie życia.

98. Aby stwierdzić, czy ekspozycja doświadczyła znacznego wzrostu ryzyka kredytowego, oraz do celów oszacowania wymaganych 12-miesięcznych oczekiwanych strat kredytowych i oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia, instytucje kredytowe powinny posiadać należyte systemy zarządzania i kontroli, zgodne z zasadami określonymi w niniejszych wytycznych. Instytucje kredytowe powinny wdrożyć systemy (o ile jeszcze takich systemów nie mają), odpowiednie do obsługi i systematycznej oceny dużych ilości informacji, które będą niezbędne do ustalenia, czy konkretne ekspozycje kredytowe lub grupy takich ekspozycji wykazują znaczny wzrost ryzyka kredytowego, oraz, w takim przypadku, szacować oczekiwane straty kredytowe w całym okresie życia. Jednostki dominujące i podmioty zależne podlegające dyrektywie 2013/36/UE powinny dopilnować, aby takie podejście było stosowane spójnie w ramach całej grupy. Powinno to obejmować, w szczególności, wdrożenie procesów zapewniających, że prognozy warunków gospodarczych w różnych jurysdykcjach i sektorach gospodarczych zostaną zweryfikowane i zatwierdzone przez kadrę zarządzającą wyższego szczebla instytucji kredytowej oraz że procesy, kontrole i założenia ekonomiczne wykorzystywane podczas sporządzania prognoz i ich powiązanie z oczekiwaniami co do strat kredytowych są spójne w ramach całej grupy. Potrzeby zachowania spójności nie należy interpretować jako wymogu stosowania identycznych praktyk w całej grupie. Wręcz przeciwnie, spójne ramy nie wykluczają tego, że między jurysdykcjami i produktami mogą istnieć różnice, na przykład w zależności od dostępności danych. Takie różnice należy odpowiednio udokumentować i uzasadnić.
99. Procesy stosowane przez instytucje kredytowe powinny umożliwiać im terminowe i całościowe ustalenie, czy nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego po początkowym ujęciu ekspozycji kredytowej, tak aby można było poddać pojedynczą ekspozycję lub grupę ekspozycji o podobnej charakterystyce ryzyka kredytowego wycenie oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia, w momencie znacznego wzrostu ryzyka kredytowego, zgodnie z wymogami dotyczącymi ujmowania utraty wartości, zdefiniowanymi w MSSF 9.
100. Jak stanowi paragraf B5.5.17 MSSF 9, który dotyczy oceny znacznego wzrostu ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia, zakres informacji, które należy uwzględnić w takiej ocenie, jest szeroki. W ogólnym ujęciu taki zakres obejmuje informacje dotyczące warunków makroekonomicznych, sektora gospodarki i regionu geograficznego właściwych dla konkretnego pożyczkobiorcy lub grupy pożyczkobiorców o wspólnej charakterystyce ryzyka kredytowego, a także istotne dla pożyczkobiorcy właściwości strategiczne, operacyjne i inne. Kluczowym elementem jest obowiązkowe uwzględnienie wszystkich racjonalnych i możliwych do udokumentowania informacji dotyczących przyszłości, które są dostępne bez nadmiernych kosztów i starań (zob. również punkt 131 niniejszych wytycznych), a także informacji dotyczących przyszłych warunków oraz danych historycznych.

101. Aby zapewnić terminowe ujęcie odpisów zgodnie z wymogami MSSF 9, instytucje kredytowe powinny:
- a. gromadzić dane i prognozy dotyczące kluczowych czynników ryzyka kredytowego swoich ekspozycji kredytowych i portfeli; oraz
 - b. być w stanie kwantyfikować ryzyko kredytowe każdej swojej ekspozycji kredytowej lub w każdym swoim portfelu na podstawie tych danych i prognoz.
102. Paragraf B5.5.2 MSSF 9 stanowi, że oczekiwane straty kredytowe w całym okresie życia powinny być zasadniczo ujmowane, zanim instrument finansowy staje się przeterminowany, oraz że „zazwyczaj ryzyko kredytowe znacznie wzrasta, zanim instrument finansowy staje się przeterminowany lub zanim można zaobserwować inne czynniki związane z opóźniającym się ze spłatami pożyczkobiorcą (na przykład modyfikację lub restrukturyzację)”. Dlatego analizy instytucji kredytowych powinny uwzględniać fakt, że czynniki determinujące straty kredytowe bardzo często zaczynają pogarszać się dużo wcześniej (miesiące, a w niektórych przypadkach nawet lata wcześniej), zanim jakiegokolwiek obiektywne oznaki zaległości będą widoczne w danych ekspozycjach kredytowych. Instytucje kredytowe powinny pamiętać o tym, że dane dotyczące zaległości kredytowych z reguły odnoszą się do przeszłości oraz że rzadko będzie można zastosować je we wdrażaniu podejścia odnoszącego się do oczekiwanych strat kredytowych. Na przykład, jeśli chodzi o portfele detaliczne, niekorzystny rozwój czynników makroekonomicznych i atrybutów pożyczkobiorcy z reguły będzie prowadzić do wzrostu poziomu ryzyka kredytowego dużo wcześniej, zanim pojawią się informacje o opóźnieniu, na przykład o zaległościach kredytowych.
103. Aby należycie zrealizować cel MSSF 9, instytucje kredytowe powinny wziąć również pod uwagę powiązania pomiędzy czynnikami makroekonomicznymi a atrybutami pożyczkobiorcy z poziomem ryzyka kredytowego portfela na podstawie racjonalnych i mających uzasadnienie informacji. W tym celu instytucje kredytowe powinny zacząć od szczegółowej analizy historycznych prawidłowości i bieżących tendencji, które umożliwiłyby określenie najważniejszych czynników ryzyka kredytowego. Ocena sytuacji kredytowej na podstawie doświadczenia powinna ułatwić uwzględnienie aktualnych i przewidywanych warunków, które mogą wpłynąć na te czynniki ryzyka kredytowego, oczekiwane niedobory środków pieniężnych oraz tym samym na oczekiwania co do strat.
104. Instytucje kredytowe powinny przeprowadzić tego rodzaju analizy nie tylko w kontekście portfeli indywidualnych, małych kredytów, takich jak ekspozycje kart kredytowych, ale także dla dużych, indywidualnie zarządzanych ekspozycji kredytowych. Na przykład w przypadku dużej pożyczki na zakup nieruchomości komercyjnych instytucje kredytowe powinny uwzględnić znaczną wrażliwość rynku nieruchomości komercyjnych w wielu jurysdykcjach na ogólne warunki makroekonomiczne, a także powinny rozważyć użycie informacji takich jak poziomy stóp procentowych lub wskaźniki niewynajętych powierzchni w celu ustalenia, czy nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego.

105. Instytucje kredytowe powinny posiadać jasną politykę, w tym odpowiednio sformułowane kryteria, co oznacza „znaczny” wzrost ryzyka kredytowego dla różnych rodzajów ekspozycji kredytowych. Takie kryteria i powody, dlaczego dane podejścia i definicje uważa się za właściwe, powinny zostać ujawnione zgodnie z MSSF 7 *Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji*, paragraf 35F. Paragraf 5.5.9 MSSF 9 stanowi, że dokonując oceny znacznego ryzyka kredytowego, jednostka musi posługiwać się „zmianą ryzyka niewykonania zobowiązania w oczekiwanym okresie życia instrumentu finansowego, a nie zmianą kwoty oczekiwanych strat kredytowych”. Z tego względu instytucje powinny dokonywać takiej oceny w odniesieniu do ryzyka niewykonania zobowiązania, a nie oczekiwanych strat kredytowych (tj. przed uwzględnieniem skutków zastosowania narzędzi ograniczających ryzyko kredytowe, takich jak zabezpieczenia czy gwarancje).
106. Opracowując swoje podejście do określania znacznego wzrostu ryzyka kredytowego, instytucje kredytowe powinny uwzględnić każdy z 16 rodzajów czynników określonych w paragrafie B5.5.17 lit. a)–p) MSSF 9 (o ile odnoszą się one do ocenianego instrumentu finansowego) i oprócz tego powinny zastanowić się nad tym, czy istnieją inne informacje, które należy uwzględnić. Takich czynników (określonych zarówno w MSSF 9, jak i w niniejszych wytycznych) nie należy uznawać za „listę kontrolną”. Niektóre mogą być istotniejsze od innych, jeśli chodzi o przydatność do oceny tego, czy dany rodzaj ekspozycji kredytowej wykazuje znaczny wzrost ryzyka kredytowego. Jednocześnie instytucje kredytowe powinny zwrócić szczególną uwagę na ryzyko nieodnotowania niezwłocznie znacznego wzrostu ryzyka kredytowego, w sytuacji kiedy ten wzrost już nastąpił. W szczególności instytucje kredytowe nie powinny ograniczać uznania wzrostu ryzyka kredytowego za znaczący do sytuacji, gdy przewiduje się, że instrument finansowy zostanie przeniesiony do poziomu trzeciego utraty wartości. Raczej, dłużnicy mogą charakteryzować się znacznym wzrost ryzyka kredytowego bez dowodów na to, że powiązane z nimi ekspozycje kredytowe prawdopodobnie zostaną dotknięte utratą wartości. Fakt, że ryzyko kredytowe znacznie wzrosło, nie musi oznaczać tego, że istnieje prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania – oznacza jedynie to, że jest to bardziej prawdopodobne niż w momencie początkowego ujęcia. Ten aspekt podkreśla symetrię modelu przedstawionego w MSSF 9: istnieje możliwość, że wobec ekspozycji kredytowych będzie miał zastosowanie model oceny oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia, ale w okresie późniejszym wróć one do modelu 12-miesięcznych oczekiwanych strat kredytowych, jeśli próg znacznego wzrostu ryzyka kredytowego nie będzie już spełniony.
107. Instytucje kredytowe powinny uwzględnić w szczególności poniższą niewyczerpującą listę wskaźników przy ocenie znacznego wzrostu ryzyka kredytowego:
- a. decyzję kadry kierowniczej wyższego szczebla instytucji kredytowej, która stanowi, że jeśli istniejąca ekspozycja kredytowa zostałaby na nowo udzielona na dzień sprawozdawczy, to element ceny ekspozycji kredytowej, który odzwierciedla ryzyko kredytowe ekspozycji, byłby znacznie wyższy niż w momencie faktycznego udzielenia pożyczki ze względu na wzrost ryzyka

kredytowego konkretnego pożyczkobiorcy lub konkretnej grupy pożyczkobiorców od momentu początkowego ujęcia;

- b. decyzję kadry kierowniczej wyższego szczebla instytucji kredytowej dotyczącą wzmocnienia zabezpieczeń i/lub zaostreżenia zobowiązań umownych w odniesieniu do nowych ekspozycji kredytowych, które są podobne do już istniejących ekspozycji kredytowych, ze względu na zmiany ryzyka kredytowego tych ekspozycji od momentu początkowego ujęcia;
- c. obniżenie ratingu pożyczkobiorcy przez uznaną agencję ratingową lub w ramach wewnętrznego systemu ratingu kredytowego stosowanego przez instytucję kredytową;
- d. w przypadku niezagrożonych ekspozycji kredytowych podlegających indywidualnemu monitorowaniu i przeglądowi – podsumowanie wewnętrznej oceny kredytowej/wskaźnik jakości kredytowej, który jest gorszy niż w momencie początkowego ujęcia;
- e. pogorszenie istotnych czynników ryzyka kredytowego (np. przyszłych przepływów pieniężnych) indywidualnego dłużnika (lub grupy dłużników); oraz
- f. przewidywana zmiana ze względu na trudności finansowe, w tym kwalifikujące się jako restrukturyzacja w rozumieniu rozporządzenia (UE) nr 2015/227.

Pomimo tego, iż wdrożenie MSSF 9 powinno w miarę możliwości odzwierciedlać praktyki zarządzania ryzykiem kredytowym, w niektórych przypadkach nie byłoby to właściwe. Jeśli – na przykład – instytucja kredytowa zarządza większością ekspozycji kredytowych w taki sam sposób niezależnie od ryzyka kredytowego (z wyjątkiem wyjątkowo dobrych lub złych kredytów), sposób zarządzania ekspozycją kredytową prawdopodobnie nie będzie dobrym wskaźnikiem tego, czy nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego.

108. Podczas oceniania, czy nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego w odniesieniu do ekspozycji kredytowych, instytucje kredytowe powinny uwzględnić również następujące czynniki, które odnoszą się do otoczenia, w którym działa instytucja kredytowa lub pożyczkobiorca:

- a. pogorszenie perspektyw makroekonomicznych dla danego pożyczkobiorcy lub dla grupy pożyczkobiorców. Oceny sytuacji makroekonomicznej powinny być na tyle obszerne, aby uwzględniały czynniki właściwe dla instytucji państwowych, korporacji, gospodarstw domowych i innych rodzajów pożyczkobiorców. Oprócz tego powinny uwzględniać wszelkie istotne różnice regionalne między wynikami ekonomicznymi osiąganymi w ramach jednej jurysdykcji¹⁷; oraz
- b. pogorszenie perspektyw dla danego sektora lub dla danej branży, w których działa pożyczkobiorca.

¹⁷ Zob. Zasada 6 niniejszych wytycznych dotycząca uwzględniania informacji dotyczących przyszłości, w tym czynników makroekonomicznych.

109. Dokładną identyfikację czynników ryzyka kredytowego oraz wiarygodne wykazanie powiązań pomiędzy tymi czynnikami a poziomem ryzyka kredytowego należy uznać za istotne działania, ponieważ nawet pozornie drobna zmiana jakościowej charakterystyki pożyczki potencjalnie może być głównym czynnikiem determinującym znaczny wzrost ryzyka niewykonania zobowiązania. Ponadto, zgodnie z paragrafem 5.5.9 MSSF 9, znaczenie zmiany ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia zależy od ryzyka niewykonania zobowiązania w momencie początkowego ujęcia. Dlatego, w przypadku gdy instytucja kredytowa wykorzystuje zmiany prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania (PD) do określenia zmian ryzyka niewykonania zobowiązania, powinna wziąć pod uwagę znaczenie danej zmiany PD wyrażonej w formie stosunku (lub wskaźnika wahań) proporcjonalnie do PD w momencie początkowego ujęcia (tj. zmiany PD podzielonej przez PD w momencie początkowego ujęcia), z uwzględnieniem również paragrafu B5.5.11 MSSF 9. Powinno się też jednak uwzględnić sam zakres zmiany PD (tj. PD w dniu wyceny minus PD w momencie początkowego ujęcia).
110. Instytucje kredytowe powinny patrzeć nie tylko na to, o ile „kategorii” nastąpiło obniżenie ratingu, ponieważ zmiana PD w przypadku zmiany o jedną kategorię może nie być liniowa (na przykład: prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania w okresie pięciu lat ekspozycji z ratingiem BB jest prawie trzykrotnie większe niż ekspozycji z ratingiem BBB, na podstawie aktualnych danych i analiz mających zastosowanie do określonych jurysdykcji). Ponadto, ponieważ znaczenie zmiany o jedną kategorię zależy od szczegółowości systemu ratingowego stosowanego przez bank – i tym samym od „zakresu” każdej kategorii, powinno się zdefiniować odpowiednią wstępną segmentację, aby zapewnić, że znaczny wzrost ryzyka kredytowego w odniesieniu do pojedynczej ekspozycji kredytowej lub do grupy takich ekspozycji jest wyraźnie dostrzegalny w ramach segmentu. Dlatego instytucje kredytowe powinny zapewnić, że systemy ratingu ryzyka kredytowego obejmują dostatecznie dużo kategorii, aby można było odpowiednio zróżnicować ryzyko kredytowe. Instytucje kredytowe powinny także mieć na uwadze to, że znaczny wzrost ryzyka kredytowego mógł nastąpić przed zmianą kategorii ratingu kredytowego.
111. Instytucje kredytowe powinny uwzględnić to, że istnieją pewne okoliczności, w których niekorzystna zmiana czynników wymienionych w punktach 107 i 108 powyżej może nie wskazywać na znaczny wzrost ryzyka kredytowego. Na przykład tak może być w sytuacji, gdy prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania w odniesieniu do ekspozycji kredytowej z ratingiem AA jest niskie i niewiele większe niż w przypadku ekspozycji z ratingiem AAA. Jednak bardzo niewiele ekspozycji kredytowych ma tak pozornie niskie ryzyko kredytowe – i jak zostało wskazane w punkcie 110, wrażliwość prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania na kategorie ratingowe może znacznie rosnąć wraz z pogorszeniem się jakości ratingu.
112. Instytucje kredytowe powinny również mieć na uwadze to, że mogą wystąpić okoliczności, w których niektóre czynniki ulegną pogorszeniu, lecz zrównoważy to poprawa innych czynników (zob. Wytyczne w sprawie wdrożenia MSSF 9, przykład 2). Niemniej jednak, biorąc

pod uwagę znaczenie ustalenia, czy nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego, instytucje kredytowe powinny wdrożyć procesy zarządzania i kontroli, za pomocą których można w sposób wiarygodny ocenić to, czy czynniki mogące mieć negatywny wpływ na ryzyko kredytowe są równoważone przez czynniki, które mogą mieć korzystny wpływ.

113. Instytucje kredytowe powinny dokładnie rozważać i w pełni uwzględniać uznaniowe decyzje organu zarządzającego lub kadry kierowniczej wyższego szczebla instytucji kredytowej, które wskazują na zmianę ryzyka kredytowego. Na przykład, jeśli ze względu na wątpliwości co do ryzyka kredytowego zostanie podjęta decyzja o zintensyfikowaniu monitorowania pożyczkobiorcy lub grupy pożyczkobiorców, istnieje małe prawdopodobieństwo, że decydent podjąłby takie działanie, gdyby wzrostu ryzyka kredytowego nie uznawano za znaczny.
114. W przypadku gdy instytucja kredytowa stwierdzi, że nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego w odniesieniu do niektórych, lecz nie wszystkich jej ekspozycji kredytowych wobec kontrahenta – na przykład ze względu na różnice w czasie udzielenia pożyczki, powinna dopilnować, aby zostały zidentyfikowane wszystkie ekspozycje kredytowe, w odniesieniu do których nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego.
115. W przypadku gdy instytucja kredytowa ocenia znaczny wzrost ryzyka kredytowego na zasadzie zbiorowej (tj. na przykład w przypadku działalności detalicznej), powinna zapewnić regularny przegląd definicji portfeli w celu zapewnienia, że ekspozycje kredytowe, które są zawarte w tych portfelach, w dalszym ciągu mają wspólną charakterystykę ryzyka kredytowego pod względem reakcji na czynniki wpływające na ryzyko kredytowe. Zmiana warunków gospodarczych może wymagać zmiany podziału na grupy.
116. Zgodnie z paragrafem B5.5.1 MSSF 9 dotyczącym oceny znacznego wzrostu ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia na zasadzie zbiorowej, w przypadku gdy wiadomo, że w grupie ekspozycji kredytowych niektóre ekspozycje doświadczyły znacznego wzrostu ryzyka kredytowego, instytucje kredytowe powinny poddać podzbiór lub część grupy ekspozycji kredytowych wycenie oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia, nawet jeśli nie da się tego określić na poziomie indywidualnej ekspozycji (zob. przykład 5 w MSSF 9).
117. Zgodnie z paragrafem B5.5.6 MSSF 9 i paragrafem IE39 Wytycznych w sprawie wdrożenia MSSF 9, jeśli na podstawie wspólnej charakterystyki ryzyka kredytowego nie da się określić, w odniesieniu do której podgrupy ekspozycji kredytowych nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego, odpowiednią część całej grupy należy poddać wycenie oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia.
118. „Znaczny” nie powinien być utożsamiany ze znaczeniem statystycznym, czyli metoda oceny nie powinna polegać wyłącznie na analizie ilościowej. W przypadku portfeli obejmujących dużo małych kredytów indywidualnych oraz obszerny zbiór istotnych danych historycznych można określić „znaczny” wzrost ryzyka kredytowego częściowo za pomocą

technik statystycznych. Jednak w odniesieniu do innych ekspozycji kredytowych może nie być to możliwe.

119. „Znaczny” nie powinien być oceniany pod kątem zakresu wpływu na główne sprawozdania finansowe instytucji kredytowej. Znaczny wzrost ryzyka kredytowego należy określać i ujawniać również w sytuacji, gdy istnieje małe prawdopodobieństwo, że wzrost ryzyka kredytowego, zdefiniowany pod kątem prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania, wpłynie na dokonane odpisy – na przykład ze względu na to, że zabezpieczenie przewyższa wartość ekspozycji, co pozwoli instytucjom kredytowym na określenie i ujawnienie takich przypadków wzrostu, które mogą być istotne dla użytkowników chcących zrozumieć tendencje związane z nieodłącznym ryzykiem kredytowym ekspozycji instytucji kredytowej.
120. Zgodnie z paragrafem 5.5.9 MSSF 9 ocena znacznego wzrostu ryzyka kredytowego opiera się na porównaniu ryzyka kredytowego ekspozycji na dzień sprawozdawczy z ryzykiem kredytowym w momencie początkowego ujęcia. W paragrafie BC 5.161 MSSF 9 i przykładzie 6 opisany jest przykład zastosowania tej zasady w Standardzie, a nie wyjątek od tej zasady. Przykład ten sugeruje, że instytucje kredytowe mogą ustalić maksymalny poziom ryzyka kredytowego dla konkretnych portfeli w momencie początkowego ujęcia, co skutkowałoby poddaniem danego portfela wycenie oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia, jeśli ryzyko kredytowe przekroczy ustalony poziom maksymalny. Takie ułatwienie można zastosować tylko w sytuacji, gdy ekspozycje są pogrupowane dostatecznie szczegółowo, dzięki czemu instytucja kredytowa może wykazać, że analiza jest zgodna z zasadami MSSF 9. W szczególności instytucje kredytowe powinny być w stanie wykazać, że znaczny wzrost ryzyka kredytowego nie nastąpił w odniesieniu do pozycji znajdujących się w portfelu przed osiągnięciem maksymalnego stopnia ratingu kredytowego.
121. Instytucje kredytowe powinny rygorystycznie weryfikować jakość swojej metody oceny, czy nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego. Organ zarządzający lub kadra kierownicza wyższego szczebla instytucji kredytowej powinny rozważyć, czy istnieją dodatkowe czynniki, które należy uwzględnić w ocenie znacznego wzrostu ryzyka kredytowego oraz które poprawiłyby jakość stosowanej metody oceny.
122. Instytucje kredytowe powinny zwracać szczególną uwagę na wszelkie przypadki stronniczości, które mogą uniemożliwić osiągnięcie celów określonych w MSSF 9. W przypadku gdy instytucje kredytowe uważają, że ich metoda wdrożeniowa może wprowadzać stronniczość, powinny zmienić swoją ocenę w celu wyeliminowania stronniczości i tym samym zapewnienia osiągnięcia celów określonych w MSSF 9 (zob. w szczególności paragrafy B5.5.1–B5.5.6 MSSF 9).
123. Paragrafy 5.5.12 oraz B5.5.25–B5.5.27 MSSF 9 określają wymagania dotyczące oceny znacznego wzrostu ryzyka kredytowego w odniesieniu do ekspozycji kredytowych, których przepływy pieniężne wynikające z umowy zostały renegotjowane lub zmodyfikowane. W szczególności w przypadku modyfikacji, które nie prowadzą do zaprzestania ujmowania

zgodnie z MSSF 9, jednostka musi ocenić, czy ryzyko kredytowe znacznie wzrosło poprzez porównanie a) ryzyka niewykonania zobowiązania na dzień sprawozdawczy (na podstawie zmodyfikowanych warunków umowy) z b) ryzykiem niewykonania zobowiązania w momencie początkowego ujęcia (na podstawie pierwotnych, niezmodyfikowanych warunków umowy).

124. Instytucje kredytowe powinny zapewnić, że modyfikacje lub renegocjacje nie zakłócają oceny wzrostu ryzyka kredytowego, co mogłoby doprowadzić do zaniżania oczekiwanych strat kredytowych i do opóźnienia wyceny oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia w przypadku dłużników, których ryzyko kredytowe uległo znacznemu pogorszeniu, lub do powrotu do wyceny 12-miesięcznych oczekiwanych strat kredytowych z wyceny oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia.
125. Podczas ustalania, czy nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego w odniesieniu do zmodyfikowanej ekspozycji kredytowej, instytucje kredytowe powinny być w stanie wykazać, a także powinny uwzględnić przy szacowaniu oczekiwanych strat kredytowych, czy takie modyfikacje lub renegocjacje poprawiły lub pogorszyły zdolność instytucji kredytowej do pobierania odsetek i kwot głównych w porównaniu do sytuacji w momencie początkowego ujęcia. Należy również uwzględnić istotę zmodyfikowanych przepływów pieniężnych wynikających z umowy oraz skutki modyfikacji dla przyszłego ryzyka kredytowego ekspozycji kredytowej (z uwzględnieniem ryzyka kredytowego dłużnika). Czynniki, które należy uwzględnić, obejmują – między innymi – ustalenie, czy:
- a. modyfikacja lub renegocjacja warunków umownych i wynikających z nich przepływów pieniężnych jest korzystna dla dłużnika pod względem ekonomicznym w porównaniu do pierwotnych, niezmodyfikowanych warunków umowy, a także, w jaki sposób modyfikacja wpływa na zdolność dłużnika do spłaty długu pod względem ekonomicznym;
 - b. można określić czynniki, które potwierdzają przeprowadzoną przez instytucję kredytową ocenę zdolności dłużnika do spłaty długu, łącznie z okolicznościami, które prowadzą do modyfikacji, oraz perspektywami dłużnika w wyniku modyfikacji, z uwzględnieniem aktualnych warunków, prognoz makroekonomicznych i perspektyw dla sektora/branży, w których działa dłużnik, modelu biznesowego dłużnika oraz planu biznesowego (planu zarządzania) dłużnika, który przedstawia oczekiwania dłużnika co do przyszłych wyników, odporności finansowej i przepływów pieniężnych; oraz
 - c. plan biznesowy dłużnika jest wykonalny, możliwy do realizacji i spójny z harmonogramem spłaty odsetek i kwot głównych zgodnie ze zmodyfikowanymi warunkami umownymi ekspozycji kredytowej.
126. Ekspozycji kredytowych, dla których wycena oczekiwanych strat kredytowych dokonywana jest w całym okresie życia, które są następnie renegocjowane lub zmodyfikowane, ale nie zaprzestaje się ich ujmowania, nie powinno się z powrotem poddawać wycenie oczekiwanych strat kredytowych w okresie 12-miesięcznym, chyba że istnieją dostateczne dowody na to, że ryzyko kredytowe w okresie trwania ekspozycji nie

wzrosło znacznie w porównaniu do poziomu w momencie początkowego ujęcia. Na przykład, w przypadku gdy instytucja kredytowa przyznaje różne udogodnienia takie jak obniżenie stopy procentowej lub odroczenie spłaty kwot głównych na rzecz dłużników znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej, ekspozycja kredytowa może wykazywać charakterystykę niższego ryzyka kredytowego, nawet jeśli w rzeczywistości dłużnik może nadal doświadczać trudności finansowych, nie mając przy tym realnych perspektyw spłaty zgodnie z ustalonym harmonogramem w pozostałym okresie ekspozycji. Zgodnie z paragrafem B5.5.27 MSSF 9 „dowody na to, że kryteria dotyczące ujęcia oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia nie są już spełnione, mogą obejmować historię aktualnych i terminowych płatności dokonywanych na podstawie zmodyfikowanych warunków umowy. Klient zazwyczaj musi wykazać się systematycznym prawidłowym regulowaniem płatności przez określony czas, zanim ryzyko kredytowe zostanie uznane za zmniejszone. Przykładowo, historia brakujących lub niepełnych płatności zwykle nie zostaje anulowana jedynie dlatego, że dokonano jednej terminowej płatności po modyfikacji warunków umowy”.

4.3.3 Zastosowanie praktycznych rozwiązań

127. MSSF 9 przedstawia szereg praktycznych rozwiązań, które mają zmniejszyć obciążenie związane z wdrożeniem wymogów Standardu dla dużej grupy przedsiębiorstw, z uwzględnieniem faktu, że MSSF 9 będą stosować różne jednostki, w tym jednostki spoza sektora bankowego.
128. Poniższe punkty odnoszą się do rozwiązań praktycznych takich jak: zbiór informacji, który jednostka musi wziąć pod uwagę podczas wyceny oczekiwanych strat kredytowych; wyjątek dla ekspozycji o „niskim” ryzyku kredytowym; oraz możliwe do odrzucenia założenie przeterminowania o ponad 30 dni.
129. Instytucje kredytowe powinny stosować te rozwiązania praktyczne w ograniczonym zakresie, ponieważ mogą one skutkować wprowadzeniem istotnego braku obiektywizmu oraz – zważywszy na ich działalność – koszt uzyskania istotnych informacji prawdopodobnie nie będzie obejmować „nadmiernych kosztów lub starań”. Instytucje kredytowe powinny wziąć pod uwagę potrzebę dokonywania korekt przy stosowaniu praktycznych rozwiązań, aby uniknąć ewentualnego braku obiektywizmu. Instytucje kredytowe powinny pamiętać o tym, że celem MSSF 9 jest szacowanie oczekiwanych strat kredytowych aby odzwierciedlić obiektywną i ważoną prawdopodobieństwem kwotę, którą ustala się, oceniając szereg możliwych wyników (paragraf 5.5.17 MSSF 9).
130. W przypadku gdy instytucja kredytowa stosuje praktyczne rozwiązania, powinna wyraźnie udokumentować uzasadnienie ich zastosowania.

Zbiór informacji

131. Paragraf B5.5.15 MSSF 9 stanowi, że „jednostka uwzględnia racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, które są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań” oraz

że „jednostka nie musi przeprowadzać gruntownych poszukiwań informacji przy określaniu, czy ryzyko kredytowe znacznie wzrosło od momentu początkowego ujęcia”. Instytucje kredytowe nie powinny interpretować tych przepisów w sposób zawężający i w razie potrzeby powinny opracować systemy i procesy, które wykorzystują wszystkie racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, które są istotne dla grupy ekspozycji lub indywidualnej ekspozycji, aby zapewnić wysokiej jakości, należyte i spójne wdrożenie wymogów dotyczących rachunkowości. Nie powinny jednak wprowadzać dodatkowego obciążenia kosztowego i operacyjnego w sytuacji, gdy nie przyczynia się ono do wysokiej jakości wdrożenia MSSF 9.

Wyjątek dla „niskiego ryzyka kredytowego”

132. Zgodnie z paragrafem 5.5.10 MSSF 9 „jednostka może zakładać, że ryzyko kredytowe związane z instrumentem finansowym nie zwiększyło się znacznie od momentu początkowego ujęcia, jeżeli instrument finansowy charakteryzuje się niskim ryzykiem kredytowym na dzień sprawozdawczy”. Chociaż w przypadku ekspozycji o „niskim ryzyku kredytowym” instytucje kredytowe mają możliwość rezygnacji z oceny, czy ryzyko kredytowe znacznie wzrosło od momentu początkowego ujęcia, powinny stosować takie zwolnienie tylko w ograniczonym zakresie. W szczególności instytucje kredytowe powinny oceniać znaczny wzrost ryzyka kredytowego dla wszystkich ekspozycji kredytowych w odpowiednim czasie.
133. Dlatego instytucje kredytowe powinny zawsze ujmować zmiany 12-miesięcznych oczekiwanych strat kredytowych w formie odpisu, w przypadku gdy nie nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego, oraz poddawać ekspozycje kredytowe wycenie oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia, w przypadku gdy nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego. Aby zapewnić wysokiej jakości wdrożenie MSSF 9, dla każdego zastosowanego wyjątku niskiego ryzyka powinno istnieć wyraźne uzasadnienie, że ryzyko kredytowego na dzień sprawozdawczy jest na tyle niskie, iż znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia nie mógł nastąpić.
134. Aby zilustrować znaczenie niskiego ryzyka kredytowego, w paragrafach B5.5.22 i B5.5.23 MSSF 9 przedstawiono przykład instrumentu z zewnętrznym ratingiem „jakości inwestycyjnej”. Wszystkich ekspozycji kredytowych, którym agencja ratingowa przyznała rating „jakości inwestycyjnej”, nie można jednak automatycznie uznawać za ekspozycje charakteryzujące się niskim ryzykiem kredytowym. Instytucje kredytowe powinny polegać przede wszystkim na swoich własnych ocenach ryzyka kredytowego, oceniając ryzyko kredytowe ekspozycji, a nie wyłącznie lub mechanicznie polegać na ratingach przyznanych przez agencje ratingowe (o ile takie ratingi są dostępne). Optymistyczne wewnętrzne ratingi kredytowe – w porównaniu do ratingów zewnętrznych – wymagają dodatkowej analizy oraz uzasadnienia przez organ zarządzający lub kadrę kierowniczą wyższego szczebla instytucji kredytowej.

Możliwe do odrzucenia założenie przeterminowania o ponad 30 dni

135. Instytucje kredytowe powinny dysponować procesami oceny ryzyka kredytowego i zarządzania ryzykiem kredytowym, aby zapewnić wykrywanie znacznego wzrostu ryzyka kredytowego dużo wcześniej, zanim ekspozycje staną się przeterminowane albo zaległe. Chociaż MSSF 9 nie wyklucza użycia możliwego do odrzucenia założenia przeterminowania o ponad 30 dni jako środka ochronnego razem z innymi, wczesnymi wskaźnikami oceny znacznego wzrostu ryzyka kredytowego, instytucje kredytowe powinny unikać jego stosowania jako podstawowego wskaźnika przeniesienia do kategorii wyceny oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia.
136. Każdemu stwierdzeniu, że możliwe do odrzucenia założenie przeterminowania o ponad 30 dni zostało odrzucone z powodu znacznego wzrostu ryzyka kredytowego, powinna towarzyszyć dokładna analiza, która wyraźnie pokazuje, że przeterminowanie o ponad 30 dni nie jest powiązane ze znacznym wzrostem ryzyka kredytowego¹⁸. W takiej analizie należy uwzględnić racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje dotyczące zarówno teraźniejszości, jak i przyszłości, celem odróżnienia przyszłych niedoborów środków pieniężnych od doświadczeń historycznych.
137. Dlatego instytucje kredytowe powinny wykorzystywać istotne informacje dotyczące przyszłości, które są racjonalne i możliwe do udokumentowania, w celu analizy, czy istnieje jakikolwiek znaczący związek pomiędzy takimi informacjami a czynnikami ryzyka kredytowego. Instytucje kredytowe nie powinny stosować możliwego do odrzucenia założenia przeterminowania o ponad 30 dni, chyba że wykazały, że informacje dotyczące przyszłości nie miały żadnego znaczącego związku z czynnikami ryzyka kredytowego albo że tego rodzaju informacje nie są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań.
138. W ograniczonych przypadkach, gdy informacja o przeterminowaniu jest najlepszym kryterium, jakim instytucja kredytowa dysponuje w celu ustalenia, kiedy powinno się przenieść ekspozycje do kategorii oceny oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia, instytucje kredytowe powinny zwrócić szczególną uwagę na swoją wycenę odpisów na 12-miesięczne oczekiwane straty kredytowe, aby zapewnić, że oczekiwane straty kredytowe są odpowiednio ujęte zgodnie z celem wyceny, o którym mowa w MSSF 9. Ponadto instytucje kredytowe powinny uwzględnić to, że znaczące poleganie na informacjach dotyczących przyszłości będzie skutkowało nieobiektywnym wdrożeniem modelu ujmowania oczekiwanych strat kredytowych, oraz powinny dopilnować spełnienia celów określonych w wymogach w zakresie utraty wartości, zdefiniowanych w MSSF 9 (tj. należy odzwierciedlić oczekiwane straty kredytowe, które spełniają ustalone cele wyceny oraz ująć wszystkie znaczące wzrosty ryzyka kredytowego).

¹⁸ Na przykład w niektórych jurysdykcjach pożyczkobiorcy powszechnie stosują praktykę opóźnienia spłaty określonych ekspozycji, ale historia pokazuje, że te niedokonane płatności są w pełni odzyskiwane w kolejnych miesiącach.

4.4 Ocena nadzorcza praktyk w zakresie ryzyka kredytowego, ujmowania oczekiwanych strat kredytowych oraz adekwatności kapitałowej

4.4.1 Zasada 1 — Ocena zarządzania ryzykiem kredytowym

Właściwe organy powinny okresowo oceniać skuteczność praktyk w zakresie ryzyka kredytowego, stosowanych przez instytucję kredytową.

139. Właściwe organy powinny być przekonane, że instytucje kredytowe przyjęły należyte praktyki w zakresie ryzyka kredytowego, które są opisane w niniejszych wytycznych, oraz ich przestrzegają. W swojej ocenie właściwe organy powinny uwzględnić – między innymi – to, czy:
- a. wewnętrzna funkcja weryfikacji ryzyka kredytowego, stosowana przez instytucję kredytową, jest solidna i czy obejmuje wszystkie ekspozycje kredytowe;
 - b. jakość procesów i systemów stosowanych przez instytucję kredytową do identyfikacji, klasyfikowania, monitorowania i uwzględniania zmian ryzyka kredytowego w odniesieniu do wszystkich ekspozycji kredytowych w odpowiednim czasie jest adekwatna oraz czy kadra zarządzająca uwzględnia w swojej ocenie sytuacji kredytowej na podstawie doświadczenia aktualne warunki i informacje dotyczące przyszłości, w tym czynniki makroekonomiczne, i czy taka ocena jest dobrze udokumentowana;
 - c. procesy stosowane przez instytucję kredytową odzwierciedlają apetyt na ryzyko instytucji kredytowej w sposób, który zapewnia, że ekspozycje kredytowe, w odniesieniu do których nastąpił wzrost ryzyka kredytowego od powstania lub nabycia do poziomu przewyższającego apetyt na ryzyko instytucji, są niezwłocznie identyfikowane i odpowiednio monitorowane, a także, czy szacunki odpisów na oczekiwane straty kredytowe odpowiednio odzwierciedlają wzrost ryzyka kredytowego tych ekspozycji w momencie stwierdzenia wzrostu. W przypadku gdy instytucja kredytowa udziela lub nabywa ekspozycję kredytową, której ryzyko kredytowe już w momencie nabycia przewyższa apetyt na ryzyko instytucji i która w związku z tym stanowi wyjątek od polityk i standardów kredytowych danej instytucji, właściwe organy powinny ocenić, czy instytucja ustanowiła i stosuje odpowiednie procesy i systemy kontroli do celów: wstępnej identyfikacji, przeglądu, zatwierdzania i dokumentowania tego rodzaju ekspozycji; zgłaszania tego rodzaju wyjątków od stosowanej polityki kadry kierowniczej wyższego szczebla oraz – w przypadku indywidualnie istotnych ekspozycji – organowi zarządzającemu; oraz właściwego monitorowania tego rodzaju ekspozycji po początkowym ujęciu. Właściwe organy powinny również ocenić, czy stosowane przez instytucję kredytową procesy i systemy kontroli umożliwiają odrębne identyfikowanie odpisów na oczekiwane straty kredytowe, dotyczące ekspozycji spójnych z apetytem na ryzyko instytucji kredytowej, oraz tych dotyczących bardziej ryzykownych ekspozycji kredytowych;

- d. odpowiednie informacje dotyczące ryzyka kredytowego ekspozycji kredytowych, zmian ryzyka kredytowego, powiązanych odpisów na oczekiwane straty kredytowe oraz zmian w szacowanych odpisach są regularnie przekazywane organowi zarządzającemu i kadrze kierowniczej wyższego szczebla instytucji kredytowej (na przykład raz na kwartał lub, w uzasadnionych przypadkach, częściej);
 - e. prognozy zawarte w ocenach i wycenach ryzyka kredytowego są nie tylko racjonalne i możliwe do udokumentowania, lecz także spójne z prognozami wykorzystywanymi w innych celach przez instytucję kredytową (wszystkie prognozy są udostępniane właściwym organom); oraz
 - f. stosowane przez instytucję kredytową polityki i procedury walidacji dokładności i spójności jej wewnętrznych modeli oceny ryzyka kredytowego są solidne.
140. Podczas przeprowadzania takich ocen właściwe organy mogą zażądać od instytucji kredytowych udzielania informacji uzupełniających, które nie zostały ujawnione publicznie, poprzez regularną sprawozdawczość ostrożnościową, raportowanie doraźne lub kontrole na miejscu. Właściwe organy mogą zastosować opisane metody również w celu uzyskania informacji uzupełniających podczas przeprowadzania ocen, o których mowa w poniższych zasadach.

4.4.2 Zasada 2 — Ocena pomiaru oczekiwanych strat kredytowych

Właściwe organy powinny być przekonane, że metody stosowane przez instytucję kredytową do ustalania odpisów na potrzeby rachunkowości zapewniają odpowiednią wyceną oczekiwanych strat kredytowych zgodnie z obowiązującymi standardami rachunkowości.

141. Przy ocenianiu metod stosowanych przez instytucję kredytową do szacowania odpisów właściwe organy powinny być przekonane, że instytucja kredytowa stosuje polityki i praktyki zgodne z zasadami wyceny oczekiwanych strat kredytowych, określonymi w niniejszych wytycznych, w tym powinny mieć pewność między innymi co do tego, że:
- a. procedury stosowane przez instytucję kredytową do wyceny oczekiwanych strat kredytowych są solidne i aktualne oraz że uwzględniają kryteria takie jak zaktualizowane wyceny narzędzi ograniczających ryzyko kredytowe (a w szczególności zabezpieczenia, ryzyko rezydualne po uwzględnieniu narzędzi ograniczających ryzyko, powiązanie tego ryzyka ze zdolnością kredytową pożyczkobiorców oraz potencjalny wpływ na skuteczność ochrony), szacunki przepływów pieniężnych oparte na ocenach czynników istotnych dla pożyczkobiorców oraz aktualne i przyszłe warunki makroekonomiczne, wraz z innymi ważnymi informacjami dotyczącymi przyszłości, które wpływają na oczekiwaną ściągalność ekspozycji kredytowych instytucji;
 - b. ramy i metody ustalania odpisów – na zasadzie zarówno zbiorowej, jak i indywidualnej – są solidne;

- c. zbiorowe odpisy na ekspozycje kredytowe spełniają właściwe wymogi dotyczące rachunkowości oraz są związane z ekspozycjami kredytowymi w portfelu instytucji kredytowej;
 - d. nieściągalność ujmuje się w odpowiednim okresie w formie odpisów lub spisania; oraz
 - e. niezależnie od metody użytej do określenia oczekiwanych strat kredytowych, stosowane przez instytucję kredytową wewnętrzne procesy wyceny oczekiwanych strat kredytowych uwzględniają ryzyko kredytowe podjęte przez instytucję oraz zmiany ryzyka kredytowego ekspozycji kredytowych instytucji.
142. Właściwe organy powinny kontrolować stosowanie rozwiązań praktycznych, o których mowa w sekcji 4.3, celem stwierdzenia poprawności wyceny oczekiwanych strat kredytowych.
143. Właściwe organy mogą korzystać z pracy wykonanej przez wewnętrznych i zewnętrznych audytorów podczas weryfikowania oceny ryzyka kredytowego instytucji kredytowej oraz funkcji wyceny oczekiwanych strat kredytowych¹⁹.

4.4.3 Zasada 3 — Ocena adekwatności kapitałowej

Podczas kompleksowej oceny adekwatności kapitałowej instytucji kredytowej właściwe organy powinny również uwzględnić praktyki w zakresie ryzyka kredytowego stosowane przez instytucję kredytową.

144. Podczas oceny adekwatności poziomu odpisów dotyczących ekspozycji kredytowych jako elementu ogólnej adekwatności kapitałowej instytucji kredytowej właściwe organy powinny przyrzeć się praktykom instytucji w zakresie ryzyka kredytowego oraz uwzględnić fakt, że powiązane procesy, metody i zasadnicze założenia dotyczące oczekiwanych strat kredytowych wymagają w istotnym zakresie oceny sytuacji kredytowej na podstawie doświadczenia.
145. Przeprowadzając swoje oceny, właściwe organy powinny rozważyć to, czy instytucja kredytowa:
- a. posiada skuteczne systemy i procedury kontroli służące określaniu, pomiarowi, monitorowaniu i kontrolowaniu poziomu ryzyka kredytowego, znacznego wzrostu ryzyka kredytowego oraz problemów związanych z jakością aktywów w odpowiednim czasie;
 - b. analizuje wszystkie istotne, właściwe czynniki, które wpływają na ryzyko kredytowe i ściągalność portfela; oraz

¹⁹ Wytyczne EUNB w sprawie zarządzania wewnętrznego (GL 44) oraz Wytyczne EUNB dotyczące komunikacji pomiędzy właściwymi organami a biegłymi rewidentami (EBA/GL/2016/05).

- c. ustanowiła akceptowalny proces szacowania odpisów, który jest co najmniej zgodny z zasadami określonymi w niniejszych wytycznych, w tym spełnia właściwe wymagania dotyczące rachunkowości.
146. Podczas oceny adekwatności kapitałowej właściwe organy powinny uwzględnić to, w jaki sposób polityki i praktyki oceny ryzyka kredytowego oraz praktyki rachunkowe stosowane przez instytucję kredytową wpływają na wycenę aktywów i ustalanie wyniku finansowego instytucji kredytowej, a tym samym na jej pozycję kapitałową.
147. W przypadku gdy właściwe organy zidentyfikują nieprawidłowości podczas oceny praktyk w zakresie ryzyka kredytowego instytucji, powinny określić, w jaki sposób te nieprawidłowości wpływają na poziom raportowanych odpisów, i, jeśli łączna kwota odpisów nie jest zgodna z obowiązującymi standardami rachunkowości, właściwy organ powinien omówić dany problem z kadrą kierowniczą wyższego szczebla i organem zarządzającym instytucji kredytowej oraz w razie potrzeby powinien podjąć odpowiednie dalsze działania nadzorcze.
148. W szczególności – w zależności od tego, na ile nieprawidłowości wykryte w ocenie ryzyka kredytowego lub w wycenie oczekiwanych strat kredytowych są istotne lub nie zostały w odpowiednim czasie usunięte – właściwe organy powinny rozważyć nałożenie dodatkowych wymogów w zakresie funduszy własnych zgodnie z art. 104 sekcja III, rozdział 2, tytuł VII dyrektywy 2013/36/UE.